

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 166 (6849)

Ekoloji genosid

14 sentyabr 2023-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Güclü iqtisadi inkişaf yeni hədəflərə doğru!

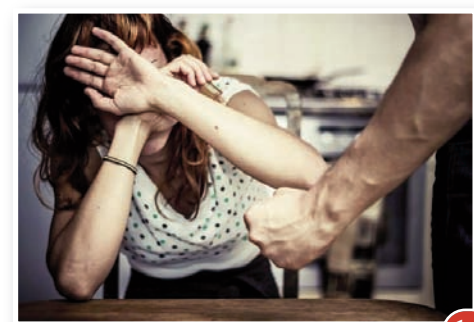
İLHAM ƏLİYEV: "Son 20 ildə Azərbaycan
qədər sürətlə inkişaf edən ikinci ölkə yoxdur"

Həyasızcasına nümayiş olunan İKİLİ YANAŞMA

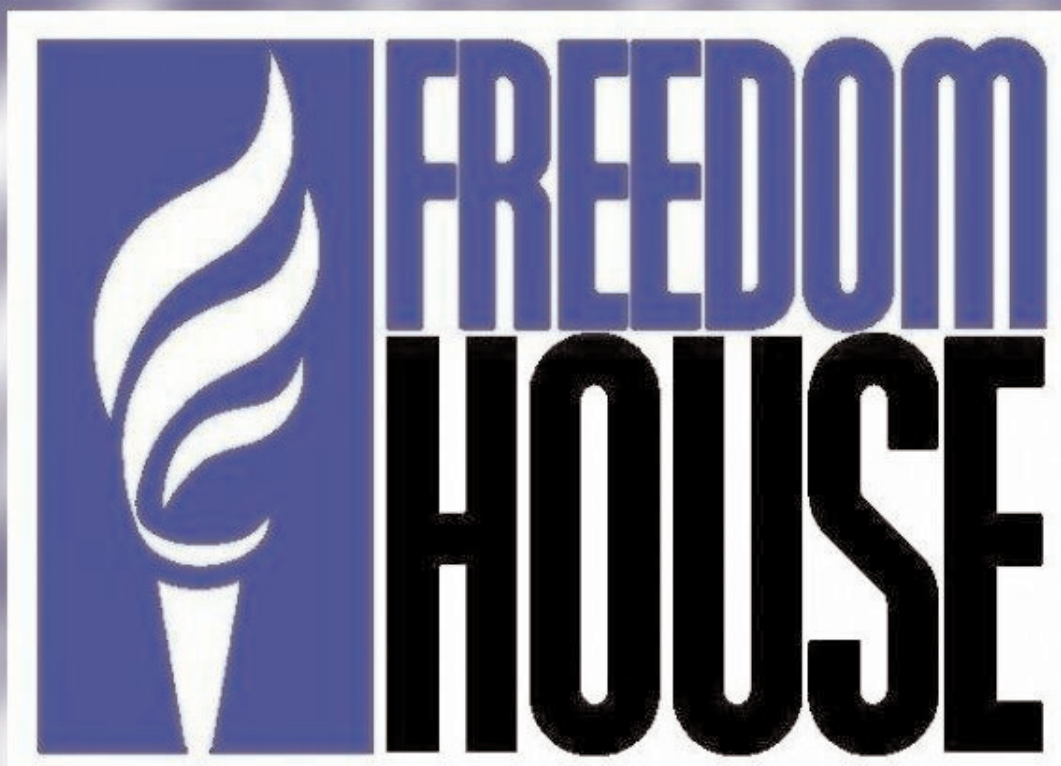
Təhsil krediti: indi al,
6 il sonra ödəməyə başla

Qadın və cinayət

Bu il yarım milyona yaxın
şagird məktəbə gedəcək

4

Əli Kərimli və troll
dəstəsi Putinin
açıqlamasından
bəhrələnməyə çalışırlar

Musiqi xəzinəsinin
qızıl incilərini
yaradan bəstəkar

Güclü iqtisadi inkişaf yeni hədəflərə doğru!

İLHAM ƏLİYEV: "Son 20 ildə Azərbaycan
qədər sürətlə inkişaf edən ikinci ölkə yoxdur"

Son illerin göstəricilərindən də məlum olduğu kimi, dayanıqlı və davamlı iqtisadi inkişafa nail olan, dünyada nüfuzu durmadan artan Azərbaycan regionun siyasi, iqtisadi və mədəni mərkəzinə çevrilmişdir. Prezident İlham Əliyevin liderliyi ilə həyata keçirilən uğurlu daxili və xarici siyasət nəticəsində ölkəmiz bu gün müəyyən edilmiş hədəflərə doğru inamla irəliləyir.

Prezident İlham Əliyev Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə Azərbaycan xalqına müraciətində bildirmişdir: "İqtisadi inkişafa gəldikdə, son 20 ildə dünya miqyasında Azərbaycan qədər sürətlə inkişaf edən ikinci ölkə yoxdur. İqtisadiyyatımız 3 dəfədən çox artmışdır".

Məhz bu uğurlu göstəricilər Prezident İlham Əliyev cənablarının "Güclü dövlət, güclü iqtisadiyyat və sosial rifah" konsepsiyası ilə Azərbaycanı dünyada seçilmiş ölkələrin sırasına daxil edibdir. Bunun nəticəsində, biz uğurla inkişaf edirik. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dəfələrlə çıxışlarında vurğulayıb ki, əldə edilmiş uğurların dünyada bərabəri yoxdur, bu danılmaz aksiomadır. Məhz ölkəmizin iqtisadiyyatın inkişaf tempinə görə regionda lider dövlətə çevrilməsi də təsadüfi deyil. Azərbaycan hökumətinin yürütdüyü müstəqil siyasət həmişə birmənalı olub: "Güclü dövlət, güclü iqtisadiyyat və sosial rifah. Bax, bu prinsiplərin vəhdəti bu gün Azərbaycanı dünyada seçilmiş ölkələrin sırasına daxil edibdir. Bunun nəticəsində, biz uğurla inkişaf edirik".

"BİZİM MƏQSƏDİMİZ İQTİSADI CƏHƏTDƏN GÜCLÜ, SİYASİ CƏHƏTDƏN MÜSTƏQİL DÖVLƏT QURMAQDIR"

"Əsl siyasət konkret, real iş görməkdir" - deyən Prezident İlham Əliyevin məqsədyönlü fəaliyyəti nəticəsində hazırda, ilk növbədə, Azərbaycanın qüdrətli dövlətə çevrilməsi yolunda son dərəcə mühüm addımlar atılmaqdadır. "Bizim məqsədimiz iqtisadi cəhətdən güclü, siyasi cəhətdən müstəqil dövlət qurmaqdır" - ölkə başçısının bu sözləri aparılan siyasətin ana xəttidir. Çünki iqtisadi müstəqillik siyasi müstəqillik üçün əsasdır.

Təkcə cari ilin ötən dövrünün reallıqlarına diqqət yetirsək, möhkəm təməlin uğurların davamlılığında rolunu aydın şəkildə görürük. Belə ki, iyulun 11-də möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2023-cü ilin altı ayının sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, ölkəmiz uğurla inkişaf edir, bütün istiqamətlər üzrə qarşıya qoyulan vəzifələr ic

ra edilir. Dövlətimizin başçısı onu da qeyd edib ki, iqtisadi və maliyyə imkanlarımızın genişliyi hər bir sahədə davamlı uğurlara nail olmaq üçün zəruri tədbirlərin görülməsinə stimül verir. Maliyyə sektorundakı nizam-intizamın möhkəmləndirilməsi, vergi və gömrük orqanlarında islahatların davam etdirilməsi, şəffaflığın təmin edilməsi və digər amillər ilin ortasında büdcəyə yenidən baxmağa və dürüstləşmə aparmağa imkan verdi. Dövlətimizin başçısı hazırda büdcəmizin 36 milyard manatdan çox olduğunu xüsusi vurğulayaraq əlavə etdi ki, bu, həm ölkə qarşısında duran əsas investisiya layihələrini icra etməyə, həm azad edilmiş torpaqlarda geniş quruculuq işlərini aparmağa və həm də hərbi gücümüzü artırmağa imkanlar yaradır.

Hazırkı dövrün əsas hədəfi olan hərbi gücümüzün artırılmasına gəldikdə, Azərbaycan İkinci Qarabağ münaqişəsində 30 ilin işğalına son qoyub ərazi bütövlüyünü və tarixi ədaləti bərpa etməklə nəyə qadir olduğunu dünyaya nümayiş etdirdi. "Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev postmünaqişə dövrünün hədəflərini açıqlayarkən hərbi qüdrətimizin artırılmasını xüsusi qeyd etdi. Bu gün Azərbaycan Silahlı Qüvvələri daha böyük hərbi potensiala malikdir. Ordumuz həm döyüş qabiliyyəti, həm də silah və texnika ilə təchizat baxımından daha da güclü olacaq. Dövlətimizin başçısı bir daha bildirdi ki, iki istiqamət üzrə - hərbi potensiala və azad edilmiş torpaqların bərpasına nə qədər vəsait lazımdırsa, o qədər də ayrılacaq. Bu siyasət ölkəmizin qüdrətini artırır. Çünki bu gün dünyada güc amili ön plandadır. Son iki il yarımın reallıqları bir daha təsdiqlədi ki, heç kim Azərbaycanın iradəsinə təsir edə bilməz. Azərbaycanla hədə-qorxu, ultimatum dili ilə heç kim danışa bilməz və bundan sonra belə cəhdlər də olmayacaq.

Həyata keçirilən islahatlar, vətəndaşlarımızın sosial-iqtisadi vəziyyətinin daha da yaxşılaşdırılması istiqamətində atılan addımlar, qeyri-neft sektorunun inkişafı üzrə görülən işlər öz müsbət nəticələrini verməkdədir", - deyən Prezident İlham Əliyev bildirib ki, ölkəmiz

ötən altı ayda nəzərdə tutulmuş hədəflərə nail olunub. Belə ki, əvvəlki dövrlərdə olduğu kimi, ölkəmizdə yenə də dayanıqlı inkişaf təmin edilib, qeyri-neft sektoru böyüyüb, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə misli görünməmiş bərpa-quruculuq işləri geniş vüsət alıb, iqtisadi və sosial sahələrdə ardıcıl və sistemli islahatlar həyata keçirilib və uğurlar da ortadadır.

CARİ İLİN ALTI AYINDA ƏSAS İSTİQAMƏTLƏR ÖLKƏMİZİN DAYANIQLI INKİŞAFININ TƏMİN EDİLMƏSİ, QEYRİ-NEFT SEKTORUNUN İNKİŞAFI, QARABAĞIN VƏ ŞƏRQİ ZƏNGƏZURUN BƏRPASI, İQTİSADI VƏ SOSIAL SAHƏLƏRDƏ İSLAHATLARIN DAVAM ETDİRİLMƏSİDİR

Göründüyü kimi, cari ilin altı ayında əsas istiqamətlər ölkəmizin dayanıqlı inkişafının təmin edilməsi, qeyri-neft sektorunun inkişafı, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası, iqtisadi və sosial sahələrdə islahatların davam

etdirilməsidir.

Prezident İlham Əliyev müşavirədəki çıxışında Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpası ilə bağlı görülən işlərə xüsusi diqqət yetirərək bildirib ki, artıq bu il Talış kəndinə və Laçın şəhərinə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıtması təmin edilib. İlin sonuna qədər Laçın şəhərinin Zabux və Sus kəndlərinə də keçmiş məcburi köçkünlər qayıdacaqlar. Qayıdış proqramı ardıcılıqla aparılır və beləliklə, ilin sonuna qədər artıq burada bərpa olunan beş yaşayış məntəqəsində vətəndaşlar öz dədə-babə torpaqlarında tam məskunlaşacaqlar.

Bütövlükdə, Böyük Qayıdış Proqramının birinci mərhələsində 100 yaşayış məntəqəsinin yenidən qurulması nəzərdə tutulur. İşğaldan azad edilən ərazilərdəki şəhər və qəsəbələrin Baş planları hazırlanaraq təsdiqlənib, hazırda bir çox yerlərdə fəal inşaat işləri aparılır. Bütövlükdə, nəzərdə tutulmuş investisiya proqramı əsasında bu ilin sonuna qədər Qarabağ və Şərqi Zəngəzura təqribən 12 milyard manata qədər vəsaitin xərclənməsi təmin ediləcəkdir. xüsusi olaraq qeyd edilməlidir ki, görülən bütün işlər Azərbaycan hesabına həyata keçirilir. İki məktəb istisna olmaqla, qalan bütün infrastruktur, inşaat işləri Azərbaycanın büdcəsi hesabına və Azərbaycanın dövlət şirkətləri tərəfindən həyata keçirilir. Eyni zamanda, Heydər Əliyev Fondu ondan çox məscidi yenidən inşa edir, yaxud da ki, onları əsaslı şəkildə bərpa edir.

Dövlətimizin başçısı onu da söyləyib ki, heç bir yerdən heç kim bizə bir manat yardım etməyib, hamısını özümüz edirik: "Biz Qarabağı, Zəngəzuru yenidən qururuq, yenidən qurmaliyız. Buna nə qədər vəsait lazımdır. Hamısını öz hesabımıza edirik, 1 il 8 ay ərzində hələ bir dənə də kömək görməmişik. Heç bir yerdən heç kim bizə bir manat yardım etməyib, hamısını özümüz edirik. Şəhərləri qururuq, kəndləri qururuq, binalar tikirik və hələ nə qədər edəcəyik".

Göründüyü kimi, bütün bunlar Azərbaycanın böyük iqtisadi imkanlara malik olduğunu təsdiqləyir. Çünki iqtisadi müstəqillik siyasi

Rəsmi xronika

Elxan Bahadır oğlu Hüseynov Sumqayıt Dövlət Universitetinin rektoru vəzifəsindən azad edilib. Bununla bağlı Prezident İlham Əliyev Sərəncam imzalayıb.

Prezidentin digər Sərəncamı ilə Rüfət Eyvaz oğlu Əzizov Sumqayıt Dövlət Universitetinin rektoru təyin edilib.

Yaqub Maksim oğlu Piriye Bakı Mühəndislik Universitetinin rektoru təyin edilib. Bununla bağlı Prezident İlham Əliyev Sərəncam imzalayıb.

Dövlət başçısının digər Sərəncamı ilə Havar Əmir oğlu Məmmədov Bakı Mühəndislik Universitetinin rektoru vəzifəsindən azad edilib.

müstəqillik üçün əsasdır. Dövlət başçısı İlham Əliyevin bir daha Azərbaycanın ədalətə və beynəlxalq hüquqa söykənən mövqeyi dəstəkləndi. Bir daha sübut olundu ki, ümumilikdə Azərbaycan özünəməxsus planformalardan heç vaxt kənarda qalmır. Və qloballaşma şəraitində sürətlə dəyişən dünyanın bütün predmetləri nəzərə alınmaqla, əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan bu gün inamla inkişaf edən ölkələr sırasındadır. Və qloballaşma şəraitində sürətlə dəyişən dünyanın bütün predmetləri nəzərə alınmaqla, əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan bu gün inamla inkişaf edən ölkələr sırasında olmaqla, müstəqil, güclü iqtisadiyyata və maliyyə resurslarına malik, özünü təmin edən və mövqeyini müdafiə etməyi bacaran ölkədir. Bütün bunlar Azərbaycanın müstəqil siyasətinin nəticəsi, hər bir sahədə zəngin təcrübəyə malik olmasının təsdiqidir.

Beləliklə, göstərilən rəqəmlər bir daha Azərbaycanın güclü iqtisadiyyata malik olduğunu təsdiqləyir, ölkədə iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi siyasətinin uğurla həyata keçirilməsindən, həmçinin neft-qaz sektorundan asılılığın azaldılmasından xəbər verir. Çünki iqtisadi müstəqillik siyasi müstəqillik üçün əsasdır. Dövlət başçısı İlham Əliyevin çıxışlarında vurğuladığı kimi, bu da bizim uğurla həyata keçirdiyimiz müstəqil xarici siyasət kursunu aparmaq imkanının mühüm amilidir və bu gün Azərbaycanın ədalətə və beynəlxalq hüquqa söykənən mövqedədir. Və qloballaşma şəraitində sürətlə dəyişən dünyanın bütün predmetləri nəzərə alınmaqla, əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan bu gün inamla inkişaf edən ölkələr sırasında olmaqla, müstəqil, güclü iqtisadiyyata və maliyyə resurslarına malik, özünü təmin edən və mövqeyini müdafiə etməyi bacaran ölkədir. Bütün bunlar Azərbaycanın müstəqil siyasətinin nəticəsi, hər bir sahədə zəngin təcrübəyə malik olmasının təsdiqidir.

Bax, budur müasir Azərbaycan həqiqətləri. Əlbəttə ki, bu gün Azərbaycanın qazandığı uğurları şərtləndirən əsas amil Prezident İlham Əliyevin düşünülmüş iqtisadi konsepsiyasının tam doğru formada icrasıdır. Və yuxarıda deyilənlərdən hasil olan nəticə ondan ibarətdir ki, iqtisadi müstəqilliyin təmin edilməsi Azərbaycanın tarixi nailiyyətidir. Bu gün heç bir xarici dövlət, heç bir beynəlxalq təşkilat ölkəmizlə diktat dili ilə danışmır və danışa da bilməz. Məhz, son illər ərzində görülən işlər, açılan istehsal müəssisələri bir daha onu göstərir ki, Prezident İlham Əliyev Azərbaycan iqtisadiyyatını düzgün əsaslar üzərində qurmaqla dayanıqlı inkişafı təmin edir, ən əsası dünyaya yeni iqtisadi modeli nümayiş etdirir.

Bir sözlə, baş verən bu reallıqlar birmənalı şəkildə onu deməyə əsas verir ki, son 20 ildə yürütdüyü siyasətlə Azərbaycanı tarixinin ən qüdrətli dövlətinə çevirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ölkəmizi daha möhtəşəm qələbələrə, zəfərlərə doğru aparır. Azərbaycanın artan maliyyə imkanları, iqtisadiyyatda baş verən keyfiyyət dəyişiklikləri özünü göstərir. Eyni zamanda gələn ilin dövlət büdcəsinin göstəriciləri təsdiq edir ki, büdcə gələn ildə Azərbaycanın öz milli, iqtisadi və sosial hədəflərinə çatması üçün etibarlı maliyyə təminatı yaradacaq.

RƏFİQƏ KAMALQIZI

Sentyabrın 13-də baş tutan rəsmi qəbulda Heynan Əyalətinin Partiya Komitəsinin sədri, Əyalət Xalq Konqresinin sədr müavini Lu Qanq sənaye və ekologiya sahələrində həyata keçirilən layihələrdən bəhs edib. O qeyd edib ki, ekoloji mühitin yaxşılaşdırılması istiqamətində görülən işlər havanın 97 faiz təmizlənməsini mümkün edib. Zərərli tullantıların azaldılması, əyalətin flora və faunasının mühafizəsi, yaşıl enerji istehsalı ekoloji cəhətdən sağlam və təmiz mühitin formalaşmasını təmin edib.

Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) nümayəndə heyətinin rəhbəri, Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Ziyafət Əsgərov öz növbəsində Azərbaycanda həyata keçirilən ekoloji siyasət barədə məlumat verib, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə mütərəqqi texnologiyalar əsasında "yaşıl enerji" layihələrinin reallaşdırıldığını, bərpaolunan enerji mənbələrindən səmərəli istifadə olunması istiqamətində mühüm addımların atıldığını qeyd edib. O, Çinin bu sahədə təcrübəsinin maraq doğurduğunu, Çin şirkətlərinin işğaldan azad edilmiş ərazilərin "yaşıl enerji" zonasına çevrilməsində iştirakının arzu olunduğunu vurğulayıb.

Həmin gün nümayəndə heyəti Çinhay gölünə dair ekoloji sərgiyə baxış keçirib, Günəş Enerjisi İs-

YAP nümayəndə heyətinin Çin Xalq Respublikasına səfəri davam edir

tehsalı və Təcrübə Bazasını, Təmiz Enerji Sənaye Parkını, həmçinin Çinhay gölünün cənubunda yerləşən Antilopların Qorunması Bazasını ziyarət edib.

Bakı işğaldan azad edilməsəydi, bu şəhərin indi Azərbaycanın paytaxtı olması sual altında qalardı. Çünki bolşeviklər Bakını Azərbaycandan ayıraraq, onu muxtar şəhərə çevirmək istəyirdilər. Qafqaz İslam Ordusu sentyabrın 13-dən 14-nə keçən gecə Bakı üzərinə başlanan növbəti hücumla qarşıya qoyulan vəzifələri uğurla yerinə yetirdi. Elə həmin günün axşamı Dənster-vilin qoşunu gəmilərlə Bakını tərk edərək, Ənzəliyə qayıtdı. Sentyabrın 15-də isə döyüşlər o qədər də uzun sürmədi. Həmin gün Sentrokaspi Diktaturası məğlub oldu. Bakının azad olunması üçün türk-Azərbaycan qüvvələrinin apardıqları iki günlük əməliyyat parlaq qələbə ilə başa çatdırıldı.

Artıq Bakının işğaldan azad olunmasından 105 il ötür. Tarixdən bizə məlumdur ki, 1918-ci il sentyabrın 15-də ağır döyüşlərdən sonra Qafqaz İslam Ordusu Azərbaycan xalq könüllü dəstələrinin köməyi ilə Bakını azad edib. Şəhər Stepan Şaumyanın bolşevik-daşnak rejimindən sonra hakimiyyəti ələ keçirmiş menşevik-daşnak tör-töküntülərindən - "Sentrokaspi diktaturası"ndan təmizləndi. 1918-ci il sentyabrın 17-də Fətəli xan Xoyski kabinetinin təşkilindən üç ay sonra Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökuməti Bakıya köçdü. Bakı paytaxt elan olundu. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hakimiyyət dairəsi genişləndi.

Tariximizin ən şanlı səhifələrindən olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulması və sonrakı mövcudluğunda Bakının azad edilməsi mühüm rol oynamışdır. Çox böyük strateji mövqeyə malik olan Bakıya o dövrdə olan maraq və diqqəti nəzərə alsaq, onun azad edilməsinin də heç də asan olmadığını anlamaq olar. Belə bir tarixi yaşamış Azərbaycan mövcud olan zaman kəsiyində yaşantılarını salnamələr əsasında diqqətdən keçirib. Bu gün həmin hadisədən bir əsrdən artıq zaman ötsə də, Azərbaycan tarixinin müəyyən bir hissəsi olan 15 sentyabrı xatırlamaq zəruri məqamlardandır. 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycanın müstəqilliyi elan edildi və Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti quruldu. Gəncə şəhəri Azərbaycanın müvəqqəti paytaxtı elan edildi. Həmin zaman Bakı yadellilərin əlində idi və Azərbaycan dövlətinin şəhəri azad etmək üçün kifayət qədər qüvvəsi olmadığından xarici yardıma ehtiyac duyulurdu. Osmanlının hərbi naziri Ənvər paşanın qardaşı Nuru paşanın komandanlığı altında Qafqaz hərəkəti

Qafqaz İslam Ordusunun zəfər yürüşü

Bakının işğaldan azad edilməsi Azərbaycan-Türkiyə dostluğu və qardaşlığı tarixinə yazılan şanlı səhifələrdəndir

başladı. Tarixi mənbələrdə qeyd olunduğu kimi, cərgələrini yerli əhaliəndə doldurmaqdan və Bakı şəhəri azad edildikdən sonra problem yaranmasın deyərək, ordu Qafqaz İslam Ordusu adlandırıldı. Hərəkətin hüquqi-siyasi təməlini Batum müqaviləsi təşkil edirdi.

QAFQAZ İSLAM ORDUSUNUN AZADLIQ MISSİYASI

Nuru Paşanın rəhbərlik etdiyi Qafqaz İslam Ordusu Bakının işğaldan azad olunmasında müstəsna rol oynayıb. 1918-ci ilin mayında Azərbaycanın müstəqilliyinin elan olunmasına baxmayaraq, ölkə ərazisinin bir hissəsi, Bakı və ətraf rayonlar hələ də erməni-bolşevik işğalı altında idi. Belə bir şəraitdə özünün çox ağır durumuna baxmayaraq, Osmanlı dövləti Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etmək məqsədilə Nuru Paşanın komandanlığı ilə hərbi qüvvələrini bura göndərirdi. Qafqaz İslam Ordusu Gəncədən azadlıq yürüşünü başlamaqla, bolşevik-daşnak qüvvələrini darmadağın etməklə, nəhayət, 1918-ci il sentyabrın 15-də Bakı şəhərinə daxil olub. Bakı camaatı sentyabrın 15-də Qafqaz İslam Ordusu ilə birgə şəhərə daxil olub. Mənbələrdə qeyd olunduğu kimi, Nuru paşanın verdiyi əmrə əsasən, şimal Cəbhəsində yerləşən 15-ci piyada diviziyası komandanının sərəncamında 38 alay, 2 süvari alayı, Azərbaycan tür-

klərdən ibarət süvarilər və milis batareyaları var idi. Qalan bütün hərbi qüvvələr 13-14 sentyabr gecəsində qərb cəbhəsinə göndərildi. Bakı cəbhəsindən əsl hücumla keçəcək 5-ci Qafqaz piyada diviziyasının tabeliyindəki 9, 10, 13 və 56-cı piyada alaylarının orduları bütün günü bölgədəki dəmir yolunun ətrafında olan vadilərdə düşmən kəşfiyyatçılarından gizlənərək keçirdi. Cəbhədəki topçu dəstəsinin böyük bir bölüyü də 5-ci Qafqaz piyada diviziyasının tabeliyinə verildi. Üstəlik iki diviziyanın sərəncamındakı hərbi qüvvələrin münasibətində də böyük bir qeyri-sabitlik var idi. Qərb cəbhəsindəki 1.500 metrlik sahədə dörd alay döyüşəcəkdə. Belə bir sahədə bu qədr ordunun döyüş qabiliyyətini tam göstərərək müharibədə iştirakı bir qədər çətin olardı. Təbii ki, Qafqaz İslam Ordusu bu azadlıq yürüşünə başlayarkən, azərbaycanlı əhali də ərzaqdan tutmuş silaha qədər kömək edirdi.

Sentyabrın 16-da parlaq qələbə münasibətilə türk-Azərbaycan hərbi hissələrinin paradi keçirildi. Paradda Nuru paşa, Xəlil paşa, general Əlağa Şıxlinski, polkovnik Həbib bəy Səlimov, Azərbaycan parlamentinin, hökumətinin üzvləri və Bakı və ətraf kəndlərin sakinləri iştirak etdirdilər. Paraddan sonra adları çəkilən şəxslər və hökumət rəsmiləri qoşun bölmələrinin müşayiəti ilə Bakıya daxil oldular. Möhtəşəm və tarixi qələbədən sonra Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin paytaxtı sentyabrın 17-də Gəncədən Bakıya köçürüldü. Beləliklə, Azərbaycanda dövlət quruculuğunun əsas mərhələsinə start verildi.

AZƏRBAYCAN VƏ TÜRK QARDAŞLIĞININ RƏMZİ

1918-ci il sentyabrın 15-də Bakının işğaldan azad edilməsi Azərbaycan-Türkiyə dostluğu və qardaşlığı tarixinə yazılan şanlı səhifələrdəndir. Bakının azad edilməsi əhəmiyyətinə görə Cümhuriyyətin elan edilməsindən sonra ikinci böyük tarixi hadisəyə çevrildi. Şəhərin azad edilməsi Azərbaycan və türk silah qardaşlığının rəmzi idi. Qardaşların birliyi

Bakıya dair iyrenc planları darmadağın etdi. Bu hadisə göstərdi ki, Azərbaycan və Türkiyə birgə hərəkət etdikdə heç kim onları dayandıra bilməz. Milli ruhu yüksələn azərbaycanlılar Azərbaycanın şimal torpaqları çarizm tərəfindən işğal edildikdən sonrakı bütün dövrdə ilk dəfə olaraq Bakı küçələrində başlarını dik tutaraq, özlərinə güvənərək gəzməyə başladılar. Bu gün də biz qardaş ölkələrin birlik və dostluğunu görürük.

AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ MÜNASİBƏTLƏRİNDƏ YENİ DÖVR

Bu birliyin və qardaşlığın sarsılmaz nümunəsinin Vətən müharibəsində bir daha şahidi olduq. "Biz Azərbaycanın yanındayıq. Hadisələrə müdaxilə edənlər öndə bizi görəcəklər!", - söyləyən Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan əsl qardaşlıq nümunəsi göstərdi. Ötən ilin iyunun 15-i Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması Azərbaycanın müstəqillik tarixinə əbədi həkk olundu və Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində keyfiyyətə yeni bir dövrün başlanğıcını qoydu. Bu mühüm tarixi sənəd ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin tentənəsi oldu və dövlətlər arasında əməkdaşlığın strateji əhəmiyyət kəsb edən sahələrini əhatə edir. Dövlət başçısı "Birgə Bəyannamədə tarixi Qars müqaviləsinə istinad edilir", - deyərək bildirib.

44 günlük Vətən müharibəsində Türkiyə Azərbaycanın haqq işini dəstəkləyərək həm siyasi, həm də mənəvi baxımdan ona dəstək oldu. Kökləri dərin olan bu dostluq və qardaşlıq sarsılmazdır. Bu gün Azərbaycan zəfər çalmış dövlətdir və öz siyasi iradəsi ilə bütün dünyada nüfuzə sahibdir. İşğaldan azad olunan torpaqlarımızda müstəqil Azərbaycan Bayrağı dalğalanır. Xalqımız öz torpaqlarına sahibdir və bu torpaqlarda böyük abadlıq-quruculuq işləri aparılır.

Nazakat ƏLƏDDİNQIZI

Həyasızcasına nümayiş olunan İKİLİ YANAŞMA

Qanunsuzluğun, haqsızlığın tərəfində olduğunu gizlətmədən, açıq şəkildə bürüzə verərək çıxış etməyi ən etik şəkildə ifadə etmiş olsaq, həyasızlıq adlandırılabilir. İşğalçılığı dövlət siyasətinə çevirən bir ölkəni dəstəkləməyə, işğalçı ilə işğala məruz qalana fərq qoymamağa və ələlxusus da, haqlı tərəfə qarşı çıxış edərək, onu etmədiyi əmələ görə günahlandırmağa ədalətsizlik, riyakarlıq deməklə, fikri tam ifadə etmək olmur, çünki bu sadalananlar heç etik norma-lara da sığışmır.

"Freedom House" beynəlxalq insan haqları təşkilatının insan haqlarına nə qədər "hörmət" qoyduğunu, daha dəqiq desək, hörmətsizlik etdiyini ələlxusus, Azərbaycan cəmiyyəti yaxşı bilir, yaxşı xatırlayır. Yaxşı xatırlayır ki, bu beynəlxalq insan haqları təşkilatı az qala əsrin üçdə birinə yaxın müddət ərzində Azərbaycan dövlətinin, ümumilikdə azərbaycanlıların haqlarının işğalçı ölkə tərəfindən kobudcasına tapdanmasına nəinki göz yumub, nəinki münasibət belə bildirməyib, müşahidəçi olub, hətta işğalçı tərəfdən, soyqırıma imza atan, etnik təmizləmə siyasətini gizlətməyən və açıq şəkildə bu siyasəti yürüdənlər tərəfdən çıxış edib, onları dəstəkləyib də. Görünür, elə bundan cəsarətlənən mənfur düşmən günü-gündən azğınlaşmaqda davam edib.

Doğrudur, çoxdandır ki, ölkəmizə qarşı "xüsusi" münasibətini "Freedom House" beynəlxalq insan haqları təşkilatı gizlətmir, ikili yanaşmasını açıq şəkildə, lap elə nümayişkəranə halda ortaya qoyub. Amma deyəsən, bu dəfə həmin təşkilat tamamilə ağıni çıxarıb. Freedom House beynəlxalq insan haqları təşkilatı indi də Ermənistan və Azərbaycan arasındakı təmas xətti boyunca Azərbaycana məxsus hərbi texnikanın toplanması ilə bağlı məlumatdan dərin narahatlıq keçirdiyini, Ermənistanın suveren ərazisinə hər hansı hücum planının ola bilməsinə görə narahatlığını çox böyük "çığırtı" ilə ortaya qoyub. Hətta işğalçı ölkə ilə sərhəddə hansısa addımı qəti şəkildə pislədiyini də bəyan edib. Sözügedən təşkilatın rəhbəri Maykl Abramoviçin erməni mətbuatında dərc olunan bəyanatında ikiüzlülük açıq şəkildə özünü göstərir. Bu təşkilatın rəhbərinin həqiqəti axtarmaq, haqq və hüquqları qorumaq deyil, ölkəmizi ləkələmək niyyəti dərhal bəlli olur.

"Biz vasitəçi tərəfləri Ermənistanın sərhədlərinin toxunulmazlığını təmin etmək üçün işləməyə çağırırıq. Azərbaycanın Laçın dəhlizinin blokadası regionun erməni əhalisi üçün etnik təmizləmə təhlükəsi yaradır və davam edən humanitar böhranı daha da gücləndirir. Biz Azərbaycan hökumətini sülh danışıqlarında ürəkəndən iştirak etməyə, Dağlıq Qarabağ ermənilərinin təhlükəsizliyindən onlara qarşı silah kimi istifadə etməkdən çəkinməyə, Laçın dəhlizini açmağa, insanların, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin bu dəhlizdən maneəsiz ikitərəfli hərəkətinə təminat verməyə çağırırıq. Biz həmçinin BMT-nin İnsan Haqları Şurasını Dağlıq Qarabağda insan haqlarının vəziyyə-

tini qiymətləndirmək üçün xüsusi məruzəçi təyin etməyə çağırırıq", - deyən Abramoviç müstəqil ölkəyə də, BMT kimi bir beynəlxalq təşkilata da göstəriş vermək həvəsinə düşüb, baxmayaraq bunu çağırış kimi səsləndirib. Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin silahlı təxribatlarından guya xəbərsiz kimi özünü aparan bu təşkilat rəhbərinin həyasızcasına fikir söyləməsi təəssüf doğurur və özünün ikiüzlülüynü, rəhbərlik etdiyi təşkilatın ikili yanaşmasını ortaya qoyur. Elə bu səbəbdəndir ki, mövqeyi barədə danışarkən nə həqiqət, nə obyektivlik, nə də ədalət haqda söz söyləmək olmaz.

"Azadlıq evi" başçısı Abramoviç də, hüquq müdafiəçiləri də niyə ərazilərin Azərbaycana məxsus olduğunu ən azında qeyd etmək istəməirlər? Ermənistanın baş naziri Qarabağı Azərbaycanın ərazisi olaraq tanıyıb, amma bu "mötəbər" təşkilat, onun rəhbəri tamam fərqli şəkildə ikiüzlülük edir, ədalətsiz, haqsız yanaşma nümayiş etdirir. Ən təəccüblü məqam odur ki, Abramoviç yalnız şərti olaraq Ermənistan-Azərbaycan sərhədinin olduğunu bilmir. Rəsmi Bakı dəfələrlə rəsmi İrəvanı sözdən əmələ keçməyə, sərhədləri cizmağa və sülh müqaviləsi imzalamağa çağırıb, lakin "Freedom House" belə məqamlara görünür heç nə məhəl qoymayıb, nə də əhəmiyyətli hesab etmir. Bəlkə də görməzliyə, eşitməzliyə qoyub özünü bu təşkilat. Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan mövqelərini mütəmadi şəkildə atəşə tutmasından xəbərsiz olduğunu göstərmək istəyən "Freedom House" çox məsələlərə az qala kor kimi baxır. Guya bu təşki-

lat Ermənistanın çoxsaylı müdafiə istehkamları tikdiyini, Qarabağ iqtisadi rayonu-muzda həmin işğalçı dövlətin separatçıların cinayətlərinə hər cür rəvac verdiyini, onları pul və silahla təmin etdiyini görmür. Amma bu mümkün deyil və bu fakt da həmin o "Freedom House" adlanan təşkilatın siyasi riyakarlığını, ikili yanaşmasını, ikiüzlülüynü təsdiq edir.

Ən çox diqqəti cəlb edən və ikrah doğuran odur ki, "Freedom House"-un bəyanatında Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü ilə bağlı bir kəlmə də yoxdur. İkili yanaşma, iki standart, ikiüzlülük və riyakarlıq elə budur və belə olur. Məgər bu "mötəbər" təşkilat, həmin təşkilatın rəhbəri Ermənistandan qovulan azərbaycanlılar haqqında bilmir, yoxsa buna məhəl qoyulmasına ehtiyac duymur. Elə isə, onun özünün də, rəhbərlik etdiyi təşkilatın da nəzərinə çatdıraq ki, həmin o qovulan, etnik təmizləmə, soyqırım siyasətinə məruz qalan azərbaycanlıların sayı yüz minlərlədir, hansıki hələ də öz yurd-yuvalarına qayıda bilmirlər. Ən absurd məqam odur ki, Azərbaycan ərazisində, Qarabağ iqtisadi rayonunda işğalçı dövlətin, yəni Ermənistanın pasportuna malik olanlar qeyri-qanuni şəkildə yaşayırlar və onlara mane olan da yoxdur, "Freedom House" da bu barədə guya bilmir. İndi də "Ermənistanın suveren ərazisinə Azərbaycanın guya hücum planlarının olması" ittihamı ilə çıxış etmək artıq lap böyük həyasızlıqdır. Baş vermiş hadisələri təhrif etmək bir yana, indi də "Freedom House"-un öncəgörmü kimi çıxış etməsi, hücum etməsini, yaxud planını ön-

cədən ifadə etməsi çox gülüncdür.

Diqqətə çatdıraq ki, bu, "Freedom House" təşkilatının ölkəmizi qəddar tərəf kimi göstərmək məqsədi ilə etdiyi ilk cəhd deyil. Xüsusilə, Rusiyanın Ukraynaya qarşı hərəkətləri ilə Azərbaycanın "Dağlıq Qarabağ və Ermənistana qarşı" hərəkətləri arasında paralellər aparmaq həqiqətən də simasızlıqdır. Başqasının torpaqlarına, ərazilərinə daxil olmaqla, orada hərbi əməliyyatlar aparmaqla Azərbaycanın mövcud vəziyyəti eyni deyil axı. Axı Azərbaycan öz ərazilərinin təhlükəsizliyini qorumaq kimi bir suveren hüquqlara sahibdir və bu, onun haqqıdır. Bəs yaxşı, "Freedom House" beynəlxalq insan haqları təşkilatı bu haqdan da xəbərsizdir? Yoxsa, Azərbaycan öz suveren hüquqlarına istinad edərək, öz ərazi bütövlüyünü, öz ərazisinin təhlükəsizliyini qorumaq üçün hansısa təşkilatdan icazə almalı idi? Bir də axı, "Freedom House" bilmir ki, Azərbaycanı əraziləri Rusiya tərəfindən işğal olunmuş Ukrayna ilə deyil, başqalarının ərazilərini zəbt etmiş Rusiya ilə müqayisə etmək olmaz? Əgər "Freedom House" torpaqlarımızı otuz ilə yaxın müddət ərzində işğal altında saxlayan Ermənistanı deyil, Azərbaycanı Rusiya ilə müqayisə edirsə, bu, artıq təhrif məntiqidir və "Freedom House"-un özünə məxsusdur. Bütün bunlar da təbii ki, ölkəmizə qarşı böhtan axını, anti-azərbaycan kampaniyanın davam etməsi fonunda hiylə və riyakarlığın sübutu, həyasızcasına nümayiş olunan ikili yanaşmadır.

İnam Hacıyev

Rusiya ilə Azərbaycan arasındakı qırılmaz mədəni əlaqələr mövcuddur. Rusiya Teatr Sənəti İnstitutu Azərbaycan Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti ilə birgə layihələr həyata keçirir və hər zaman yeni layihələrə hazırdır. Bu barədə "Moskva-Baku" portalına Rusiyanın əməkdar artisti, filologiya elmləri namizədi, teatrşünas və Rusiya Teatr Sənəti İnstitutunun (QİTİS) rektoru Qriqori Zaslavski məlumat verib. O, sentyabrın 14-də kinoteatrlarda premyerası keçiriləcək "İnsanların başına gələnlər" filmində niyə iştirak etmək qərarına gəldiyini və Azərbaycanda onu, xüsusilə, nəyin heyran etdiyini açıqlayıb.

- Qriqori Anatolyeviç, sentyabrın 14-də sizin iştirakınızla "İnsanların başına gələnlər" filminin premyerası olacaq. Sizi filmə cəlb edən nə oldu və niyə filmə iştirak etmək qərarına gəldiniz?

- Bu filmə radio aparıcısı kimi çıxış edirəm, kadrlarda görünmürəm. Birincisi, bu film bizim məzun prodüserimiz və rejissorumuz Valeri Belotserkovski tərəfindən çəkilmişdir. Mənə zəng vurub, gəlib çəkilməyimi istədi. Ona görə də bu filmin yaxşı və ya pis olmasından asılı olmayaraq, mən hər halda razılaşmalıydım, çünki Belotserkovski nəse edirsə, xüsusən də, eksperimental olaraq, mən ona dəstək olmalıyam. Telefonla dedim ki, filmə radio aparıcısı kimi çəkilməyəm. Bu, mənim üçün heç də çətin deyil, çünki bu, mənim adı işidir. Rektor olmağım ilə bərabər hələ də müntəzəm olaraq radioda işləməyə davam edirəm, Vesti FM-də, Radio Kultura-da çıxış edirəm, orada müntəzəm bazar günü proqramım var. Ona görə

Rektor: "Bakı bizim üçün doğma yerdir, çünki biz Azərbaycanla hər cür bağlıyıq"

də bundan qətiyyətlə imtina edə bilməzdim. Sonra hər şeyi izləməyə başlayanda çox sevindim, hətta mənim üçün şok oldu! Bunun çox bahalı film olduğunu deyə bilmərəm, amma eyni zamanda, cılız bir heyət var-Lavronenko (Konstantin), Gorevoy (Mixail), Khabensky (Konstantin), Baluev (Aleksandr) və Yuri Stoyanov.

- Aprel ayında Azərbaycanla dörd yarıddı layihə üzrə müqavilədən danışdınız. Tətbiq etməyə başlaya bildinizmi?

- Layihələrdən birini artıq Bakıda həyata keçirmişik. Bundan əlavə, bu yay biz ikinci dəfə İssık-Kulda (Qırğızıstan) Qittis Məktəbini keçirdik. İştirakçılar arasında Azərbaycandan olan tələbələr və gənc rəssamlar da var idi ki, bu da bizi çox sevindirdi. Qalan layihələr hələ planlardadır, lakin biz ilk çağırışda onları həyata keçirməyə hazırıq. Azərbaycan Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin rektoru, Ceyran xanım Mahmudova zəng etsə, təcili yardım maşını kimi cavab

verərik. QİTİS birgə layihələr həyata keçirməyə hazırdır və biz çox fəal olacağıq. İnstitutumuz bütün təkliflərə açıqdır, yeri gəlmişkən, pandemiya zamanı fasilədə olan Pekin Mərkəzi Dram Akademiyası ilə əməkdaşlığı fəal şəkildə inkişaf etdiririk, oktyabr ayında müxtəlif nümayəndə heyətləri, tamaşalarla Çinə 3 səfərimiz olacaq, konfranslar və digər görüşlər keçiriləcək. Biz Türkiyə və Qırğızıstanla da əlaqələri fəal şəkildə inkişaf etdiririk. Həmçinin Rusiya-Afrika sammitindən sonra sevgi və dostluğa doğru irəlilədimiz Seneqal və Nigeriya ilə əməkdaşlıq etməyi planlaşdırırıq.

- Siz özünüz də bir neçə dəfə Azərbaycanda olmusunuz. Bakı haqqında təəssüratlarınızdan danışın...

- Bəli, sonuncu dəfə apreldə Bakıda olmuşam, ancaq orada cəmi bir gün keçirmişəm. Sadəcə, Azərbaycan teatrının 150 illiyinə həsr olunmuş konfransda çıxış etməyə və mağazalara baxmağa vaxtım oldu. Mənim üçün çox maraqlı idi ki, yeganə xarici qonaq Rusiyanın nümayəndəsi olaraq mən və İstanbuldan gələn rektor idi. Təbii ki, bu, bizim üçün çox vacibdir. Bu, QİTİS üçün hörmət və diqqətdir və biz Azərbaycan tərəfindən belə dəyərli münasibəti yüksək qiymətləndiririk.

Azərbaycanda Bakının ab-havasını hiss edə biləcəyiniz şəhərin köhnə hissəsini çox bəyənirəm. İndi sürətlə inkişaf edərək dünyanın ən müasir və gözəl şəhərlərindən biri-

nə çevrilir. Ən çox sevdiyim yerlərdən biri də memar Zaha Hadidin layihəsi olan Heydər Əliyev Mərkəzidir. Məncə, bu, fantastik bina...

- Bu gün Rusiya ilə Azərbaycan arasındakı hansı mədəni əlaqələri şərh edə bilərsiniz? Xüsusilə də, Azərbaycanla QİTİS arasında.

- Azərbaycan və Bakı bizim sevimli məkanlarımızdır. Bu yaxınlarda müəllimimiz Tamara İlyiniçna Sinyavskaya zəng etdim, o, mənə Maqomayevin Bakıda ad gününə gəldiyini söylədi. Bizim üçün isə bura sadəcə doğma yerdir, çünki biz Azərbaycanla hər cür bağlıyıq.

Bundan əlavə, biz Heydər Əliyev Fondu ilə birgə birgə layihənin həyata keçirilməsinə başlamağı planlaşdırırıq. Bu, mənim fikrimcə, çox maraqlı bir quruluşda olan tamaşadır ki, artıq Azərbaycan Musiqili Komediya Teatrının direktoru ilə biz Bakıya gələndə səhnəyə qoymağı razılaşdırmışıq. Bu, Leyla Əliyevanın illüstrasiyaları olan Azərbaycan xalq nağılları kitabı əsasında xüsusilə olaraq yazılmış tamaşadır və ümid edirik ki, o, bu tamaşanın quruluşçu rəssamı olacaq, şübhəsiz ki, bunda onun marağı var. Bu, tamamilə unikalıdır, biz bunu əvvəllər heç kimlə etməmişik. Bu tamaşada Azərbaycan xalq nağıllarının qəhrəmanları bugünkü həyata daxil olur və azərbaycanlıların üzləşdiyi bütün problemləri həll edirlər. Bu, gözəl bir musiqi performansı yarada biləcək gözəl hekayədir. Yeri gəlmişkən, ROSEXİMBANK ASC-nin İdarə Heyətinin sədri Azər Talıbov bu layihəyə vəsait ayırmağa hazırdır. Amma teatr nə qədər pul lazım olduğunu hələ hesablamayıb. Ümid edirəm ki, bu məsələlər öz həllini tapacaq və biz bu layihəyə başlamağa bilirik.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Hər kəs əməlinə görə qiymətləndirilir. Əgər mənfi xarakteri müsbət, yaxud tərsinə yazsan ortaya qəz çıxacaq. Gərək hər şeyi olduğu kimi deyərsən. Əks halda daim lənətlənəcəksən, Bob Menendez kimi. Gəlin əvvəlcə bu senatorun kim olduğunu araşdıraq. Bob Robert Menendez kimdir? Azərbaycan və Türkiyə düşməni olan pedofil senator qeyri-adi hərəkətləri, diplomatik ciddiliyə sığmayan rəftarları ilə "Sünger Bob" kimi tanınır. Senator Bob Robert Menendez ABŞ torpaqlarında Azərbaycanın və Türkiyənin and içmiş düşmənlərindən biridir.

ABŞ Konqresində Azərbaycan və Türkiyə əleyhinə olan yunan və erməni lobbilərinin sözcüsü olan demokrat Bob Menendez Bakıya və Ankaraya qarşı düşmən addımları ilə tanınır. 1954-cü il yanvarın 1-də Nyu-Yorkda anadan olan Menendez 1979-cu ildə Rutgers Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirib, bir müddət hüquqşünas kimi çalışıb və 1993-cü ildə Nümayəndələr Palatasına daxil olub. 13 il bu vəzifədə çalışan Menendez 2006-cı ildə Demokrat Partiyasının kvotasından Nyu Cersi senatoru seçilib və ABŞ Konqresində vəzifəsinə başlayıb. Menendez təxminən eyni vaxtda birinci arvadı Jane Menendezdən boşanıb.

"Qaranlıq" təşkilatlardan maliyyə aldığı iddia edilən Menendez Barak Obama dövründə Senatda Xarici Əlaqələr Komitəsinin sədri vəzifəsində çalışıb. Bu dövrdə adı bir sıra korrupsiya işlərində hallanan Menendez onu araşdıran FTB-yə qarşı kampaniya aparıb və maraqlıdır ki, bundan sonra ona qarşı yığılmış kompromatlar, dəlillər "itirilib" və o, siyasi karyerasına davam edib.

Menendes 2010-cu ildə diplomat Metyu Brayzanın ABŞ-in Bakıdakı səfiri olmasına mane olan

Hürən adam

şəxs olub. Buna səbəb Brayzanın türk əsilli Zeyno Baranla evli olması olub. Həyat yoldaşı türk olan birinin Azərbaycanda Ermənistanla qarşı daha fəal mövqə tutacağından qorxan Menendez türklərə qarşı irqçi münasibətinin ilk işarəsini o zaman verdi. 2015-2017-ci illər arasında "pedofiliya" ilə dərhləşən Menendes bu araşdırmadan onu qoruyan sirli əllər xilas edib. Şahidlərin ifadələrinə görə, Menendez Floridadan olan oftalmoloq Salomon Melgenin ABŞ-dan Dominikan Respublikasındakı villasına şəxsi təyyarələrlə apardığı az yaşlı fahişələrlə cinsi əlaqədə olub və yaxın dostu Melgenlə belə "dəli" məclislərinə qatılıb.

Dominikan Respublikasında bezi narkotik tacirləri ilə də əlaqəsi olduğu aşkarlanan Menendezin ABŞ Senatındakı vəzifə və səlahiyyətindən mafiyanı qorumaq üçün istifadə etdiyi iddia edilib. Türkiyəyə "İrandan neft ala bilərsiniz" mesajını verməkdə cə-

sarət tapan və 2019-cu ildə prezident Ərdoğanı təhdid etməkdən çəkinməyən Menendez Amerikanın Düşmənlərinə Qarşı sanksiyaların icrası Qanununun (CAATSA) yorulmaz müdafiəçilərindən biri oldu. Donald Tramp dövründə Türkiyəyə S-400 hava hücumundan müdafiə sistemlərinin təhvil verilməsi ilə düşmən addımlarını sürətləndirən Menendez müdafiə sənayesi və Ankaraya qarşı iqtisadi sanksiyaların tətbiqi prosesinin memarları arasında idi.

Əsas məsələ, Bob Menendezin ikinci həyat yoldaşı, erməni əsilli Nadin Arslanyandır

"Pedofil" Menendez 2020-ci ildə ABŞ-dakı erməni diasporunun aksiyasında tanış olduğu Nadin Arslanyanla ailə həyatı qurub. Erməni əsilli Arslanyanla evləndik-

dən sonra Türkiyəyə nifrətini daha da artıran Menendez hazırladığı qanun layihəsində Türkiyəyə pulu ödənilən, lakin göndərilməyən F-35 döyüş təyyarələrinin Yunanıstana verilməsini müdafiə edib. Sadıq FETÖ tərəfdarı olduğu da ifadə edilən Menendez, müdafiə etdiyi subyektiv siyasətləri ilə diplomatik ciddiliyi baltaladığı üçün Türkiyə ictimaiyyətinin əhəmiyyətli bir hissəsi tərəfindən "Sünger Bob" kimi xatırlanır.

Keçək Azərbaycanla bağlı Menendezin dediklərinə. "Azərbaycanın blokadasında soyqırım əlamətləri var" deyən Bob Menendez Senatın iclasında "hərbi cinayətlərə

və etnik təmizləməyə görə" Azərbaycana qarşı sanksiyalar tətbiq etməyə çağırıb. Menendes Qarabağda guya acından ölən "qurban"ın fotosəkillərini təqdim edib və Azərbaycanın "Qarabağ ermənilərinə qarşı soyqırımı" törətdiyini vurğulayıb. Türk düşməni əlavə edib ki, "Azərbaycan "Artsax" ermənilərinə qarşı soyqırımın bütün əlamətlərinə malik olan dəhşətli zorakılıq kampaniyası aparır. Onlar məqsədyönlü və qərəzli şəkildə Qarabağ dağlarında 120 minə yaxın xristian erməninin qarşısını kəsiblər... Azərbaycan hakimiyyəti bu insanları acından öldürməyə çalışır, onları ölməyə və ya siyasi təbəçiliyə məcbur edir".

Senator bir az daha dərinə gedərək, "son 9 ayda Qarabağda yaranmış ağır humanitar vəziyyət səbəbindən qidalanmadan ölənlərin sayı artıb", deyərək Senat üzvlərini də aldadıb. Diqqət edin, Metyu Brayzanın Azərbaycana səfir göndərə bilməməyin səbəbi kimi onun hə-

yat yoldaşının türk olduğunu əsas gətirən Menendez özünün arvadının erməni olduğunu xatırlatmır. Düzdür, bir senatorun həyat yoldaşının hansı millətə aid olmasının bir sıxıntısı olmazdı, əgər Menendez kimi, arvadı erməni ola və özü də Senatda ermənilərin, Ermənistanın təəssübkeşi kimi çıxış edə, bu, artıq biabırçılıqdır. Brayzaya qadağa qoyan senator, özü o qadağaları sayə salmır.

Menendez böhtan kampaniyası aparmaqdan da çəkinmir. O, "hazırda ABŞ uğursuzluğa düçar olur. ABŞ humanitar ehtiyacları ödəmir və etnik təmizləmə kampaniyasını dayandırmaq üçün Əliyevə yetərinə ictimai təzyiq göstərmir", - deyib. Menendez ABŞ prezidenti Co Bayden administrasiyasını Azərbaycana bütün təhlükəsizlik yardımını dayandırmağa çağırıb. Menendez yanaşmanın dəyişdirilməsinə və təkcə Ermənistanla Azərbaycan arasında danışqları dəstəkləməyə deyil, həm də tərəflər arasında sazişin bağlanmasında vasitəçi kimi çıxış etməyə çağırıb. "Mən əminəm ki, Birləşmiş Ştatlar bu münaqişənin həllində fəal rol oynaya bilər və oynamalıdır" deyib. Senator Al-yə də "ağıl dərsi" keçməyi unutmayıb: "Al də bu vəziyyəti həll etmək üçün addımlar atmalıdır. Al Azərbaycanı "energetika sektorunda mühüm tərəfdaş" kimi təqdim etmək əvəzinə, blokada son qoymaq üçün təzyiq göstərməlidir".

Bob Menendezin tənqidatçı olduğunu hər kəs bilir. Həyat yoldaşını erməni əsilli, katibə-məsləhətçi Nadin Arslanyana dəyişəndən sonra "qoca tülkü"nin türk düşmənciliyi bir az da artıb. Bu hirs, hikkə senatorun özünü partlatmasa yaxşıdır. Bir də ki, qadın çox böyük qüvvədir, çox...

Vəli VƏLİYEV

Ekoloji genosid

Qarabağ iqtisadi cəhətdən həmişə Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olduğundan bu ərazinin coğrafi mövqeyi və təbii xüsusiyyətləri ermənilərin diqqətində olmuşdur. "Böyük Ermənistan" yaratmaq eşqi ilə yaşayan ermənilər öz məqsədlərini həyata keçirmək üçün törətdikləri əməllərinin nəticəsində 30 ilə yaxın Azərbaycanın işğal altında olan ərazisində talançılıq missiyasını vəhşicəsinə həyata keçiriblər. Məlumdur ki, tarixi kökü olmayan və ərazinin tarixi ilə heç bir bağlılığı olmayan ermənilər qəddarcasına Qarabağın və ətraf rayonların təbii landşaftı, tarixi-memarlıq abidələri, tranzit-kommunikasiya şəbəkəsini dağıdıblar. Talançılıq missiyasını reallaşdıran Ermənistan "sivilizasiyalı" dövlət kimi dünyaya ölkələri tərəfindən qəbul olunmuş konvensiya, qərar, bəyanat və qətnəmələrə əməl etməyib. İşğaldan azad olunmuş rayonlarda 152 ədəd belə ağac növü, 13197,5 ha qiymətli meşə sahələri, 5 ədəd geoloji obyekt qalmışdır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində vurğuladığı kimi, "Bizim meşə fondumuz da məhv edilib, 54 min hektar meşə ermənilər tərəfindən qırılıb, dağıdılıb". Dövlət başçısı onu da qeyd edib ki, işğala qədər bizim meşələrimizin ümumi həcmi təqribən 220-230 min hektar idi. Zəngilan bölgəsi də hələ qədim zamanlardan sıx meşələri, münbit vadiləri, yaşıl bitki örtüyü, gur sulu çayları ilə diqqəti cəlb etmiş məkan olub. Buranın Çinar meşəsi təkcə Zəngilan rayonunun deyil, bütün Azərbaycanın flora-faunasının zənginliyində müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycan Respublikasının Zəngilan rayonunda, Bəsitçay hövzəsində yerləşən təbii çinar meşəsi sahəsinə, ağacların fiziki sağlamlığına, görünüşünə görə dünyada ikinci, bəlkə də birinci meşədir.

Faşist ideologiyaya malik ermənilər 30 ilə yaxın işğal altında olmuş Azərbaycan ərazilərindəki meşələrə, yeraltı və yerüstü təbii ehtiyatlara böyük zərbə vurub. Azərbaycanın "Qırmızı Kitabı"na və Beynəlxalq Təbiəti Mühafizə İttifaqının "Qırmızı Siyahısı"na daxil edilmiş nadir təbiət inciləri məhv edilib, flora və fau-

naya külli miqdarda ziyan dəyib.

Bu ərazilərdə adı "Qırmızı Kitab"a salınmış neçə-neçə flora faunamıza aid olan qiymətli nümunələr var. Adı "Qırmızı Kitab"a salınmış Kəlbəcər rayonunda yerləşən ayıfındığı növündən ibarət 968 hektar meşə kütləvi qırılıb və mebel istehsalı üçün Ermənistana göndərilib. Elə həmin ərazidə olan ən məşhur mineral su olan İstisu bulağı "Karlovi varı" (Çexiya) suyunun tərkibi ilə demək olar ki, eynidir, bəzi göstəricilərə görə hətta ondan da üstündür. Araşdırmalar nəticəsində məlum olmuşdur ki, adı çəkilən mineral su Ermənistanın "Cermuk" şirkətlər qrupu tərəfindən Kəlbəcər rayonu ərazisindəki "İstisu"dən doldurularaq qablaşdırılıb, doldurulmuş qabların üzərində isə Ermənistanın turizm zonası kimi tanınan Cermuk yaşayış məntəqəsinin ərazisindəki bulaqlardan doldurulması barədə fars dilində məlumat və kimyəvi tərkibi yazılıbmış.

Dünyanı ən nadir flora və faunası ilə zəngin olan Azərbaycan istirahət guşəsi kimi bütün imkanları özündə birləşdirir. Burada on bir iqlimdən doqquzunun mövcudluğu Azərbaycanın həqiqətən də cənnət beşiyi olduğunu əsasladır. Amilirdir ki, ta qədimdən bu günə kimi tarixi sərvətləri ilə ölkəmizin qonağı olan insanların marağına səbəb olmuşdur.

ERMƏNİSTANIN HƏYATA KEÇİRDİYİ SİVİL VƏHŞİLİK SİYASƏTİ

30 ilə yaxın işğal altında olan Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Zəngilan, Cəbrayıl, Füzuli və Ağdam rayonlarının əraziləri əkilib-becərilməmiş və ona görə də böyük ekoloji fəlakət yaşanılmışdır. Təbiətə qarşı olan ermənilərin amansızlıq aksiyası onların Azərbaycan ərazilərinə qarşı qısqancılığını, iddialı mövqedən çıxış edib, özünəməxsus formanı tətbiq etməsi ilə yanaşı, bir məntiqin də gerçəkliyini təsdiqləyir. Bu, ermənilərin Qarabağ ərazisində müvəqqəti olduğunu təsdiqləyən faktor idi. Mənbələrdə gös-

tərilir ki, ermənilər təbii ehtiyatlardan, faydalı qazıntı yataqlarından vəhşicəsinə istifadə edib. Asan istifadə edilə bilən mineral sular, müxtəlif texniki materiallar, ehtiyatlar, daha çox mənimsənilib. Qeyri-qanuni bir şəkildə Qarabağı işğalda saxlayan, ekoloji şəraitin qorunması haqqında beynəlxalq təşkilatlar qarşısında heç bir məsuliyyət daşımayan ermənilər ekoloji mühitin daha da kəskinləşməsinə gətirib çıxarmışlar. Bu, Qarabağ torpağının təbii sərvətlərinin ermənilər tərəfindən özbaşına istismar olunması, ekoloji durumuna ağır zərbə vurulması faktları Ermənistanın həyata keçirdiyi sivil vəhşilik siyasətidir. Belə ki, Füzuli rayonunda işğal olunmuş ərazilərdə təbiətin ermənilər tərəfindən güclü ekoloji dağıntıya məruz qalması hər kəsə bəllidir. Rayon ərazisinə yaxın olan Azıx və Tağlar mağaraları dünya tarixinin qədim abidəsi kimi YUNESKO-nun siyahısına düşmüşdür. Rayonun ən böyük meşələrindən olan Ərgünəş meşəsində ermənilər yanğın törətmişdilər. Yanğın nəticəsində ərazidə olan qiymətli ağac və kollar məhv olmuş, təbiətə xeyli ziyan vurulmuşdur. Belə yanğınlar ekoloji mühitin pozulmasına, heyvanat aləminin tələf edilməsinə və atmosferin çirklənməsinə səbəb olub. Bu ərazilərdə ermənilər tərəfindən aparılan şümləmə əməliyyatı neçə əsrlik tarixi olan ölkənin yeraltı və yerüstü sərvətlərinə qarşı yeridilən siyasi taktikadır. Bunun arxasında ermənilərin utopiyaları, eləcə də xalqın tarixinə qarşı təcavüz planı dayanır.

Azərbaycan 44 günlük Vətən müharibəsini qələbə ilə başa çatdıraraq tarixi ədaləti bərpa etdi. Düşməni torpaqlarından qovaraq, diz çökdürdü. Bu müharibədə xalqımız Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ətrafında yumruq kimi birləşdi. Dövlət başçısı Sərkərdəlik məharəti nümayiş etdirərək Qarabağın Xilaskarı kimi tarixə adını həkk etdi. Bu gün üçrəngli Azərbaycan bayrağının Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə qürurla dalğalanması ölkəmizin gücünün və qüdrətinin təntənəsidir. Erməni vandalları, faşistləri tərəfindən viran qoyulmuş şəhər və kəndlərimizə Azərbaycan bayrağı sancılıb. Bu gün həmin ərazilərin bərpası ilə bağlı irimiqyaslı layihələr uğurla icra olunur. Erməni vandalları 30 il ərzində insanları qətlə yetirib, soyqırımları törətməklə yanaşı, ekoloji terrorlar da həyata keçirərək ətraf mühitə, təbiətə böyük zərblər endiriblər. Bu əlbəttə ki, təbiətə qarşı genosiddir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdış çərçivəsində qarşıda duran əsas vəzifələrdən biri də məhz işğaldan azad olunan ərazilərdə bioloji müxtəlifliyin, habelə nadir və itməkdə olan bitki növlərinin bərpa edilərək sağlamlaşdırılmasıdır. Bu baxımdan həmin ərazilərdə bioloji müxtəlifliyin bərpası, nadir və nəsli kəsilməkdə olan bitki və heyvan növlərinin mühafizəsi istiqamətində işlər aparılır.

Zümrüd BAYRAMOVA

Qalib və qüdrətli Azərbaycan dövləti Heydər Əliyev siyasətinin təntənəsidir

"Heydər Əliyev İli" ilə əlaqədar Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Mərkəzi Aparatı tərəfindən hazırlanan və İdarə Heyətinin qərarı ilə təsdiq edilən Tədbirlər Planı çərçivəsində YAP Xocavənd rayon təşkilatı sentyabrın 13-də Xocavənd Mədəniyyət evində tədbir keçirib. Əvvəlcə Ulu Öndər Heydər Əliyevin abidəsi önünə gül dəstələri qoyulub, dahi şəxsiyyətin xatirəsi ehtiramla yad olub. Sonra "Şəhidlər" abidə kompleksi ziyarət edilib. Tədbirdə Dövlət Himni səsləndirilib. Ulu Öndər Heydər Əliyevin və torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Daha sonra Ümummilli Liderin həyat və fəaliyyətindən bəhs edən videoçarx nümayiş olunub.

Tədbiri giriş sözü ilə açan YAP Xocavənd rayon təşkilatının sədri Vüsal Hüseynov bildirib ki, Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqının yaddaşında qurucu və xilaskar dövlət xadimi, milli lider və xalq məhəbbətini qazanan öndər kimi əbədlilik qazandığını qeyd edib. Azərbaycan xalqının müqəddəratının həll edildiyi ağır günlərdə Heydər Əliyev ölkə rəhbərliyinə qayıdaraq Azərbaycanı məhv olmaqdan xilas etmək kimi çox çətin və şərəfli bir missiyanı öz üzərinə götürdü. İntibah və milli şüurun oyanışı Ulu Öndərin hakimiyyətə gəlişi ilə başladı, müstəqilliyimiz məhz onun sayəsində əbədi və dönməz xarakter aldı.

YAP Veteranlar Şurasının üzvü Əli Həsənov diqqətə çatdırıb ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyev öz xalqını zamanın mürəkkəb tarixi-siyasi sınaqlarından uğurla çıxarmış və ardıcıl mübarizə apararaq onu müstəqilliyə qovuşdurmuş qüdrətli şəxsiyyətdir. Dahi şəxsiyyətin dövlətimiz, xalqımız qarşısında xidmətlərindən bəhs edərkən onun hər kəsə Vətəni sevməyi öyrətməsi xüsusi vurğulanır. Çünki atılan bütün addımların əsasında dövlət, xalq sevgisi, Ulu Öndərin canından artıq sevdiyi Azərbaycanın imzasını imzalar arasında görmək istəyi dayanırdı.

YAP İdarə Heyətinin üzvü, Milli Məclisin deputatı Elşad Mirbəşiroğlu deyib ki, milli liderliklə siyasi liderlik keyfiyyətlərinin bir dövlət adamında birləşməsi bəşər tarixində nadir rast gəlinən haldır: "Dünya tarixi sübut edib ki, şəxsiyyətlərin gücü, ağılı, cəsarəti, siyasi iradəsi və müdrikliyi onların mənsub olduqları xalqın, yaratdıqları dövlətin həyatında əvəzedilməz rola malikdir. Heydər Əliyev fəaliyyəti və müstəsna xidmətləri ilə Azərbaycana möhtəşəm nailiyyətlər qazandırıb".

Xocavənd Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Eyvaz Hüseynov qeyd edib ki, Heydər Əliyev ideyaları müasir müstəqil Azərbaycanın tərəqqisinin əsasını təşkil edir və xalqımızın milli sərvətidir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi hərtərəfli inkişaf strategiyası ötən dövr ərzində Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla həyata keçirilərək ölkəmizin davamlı inkişafı təmin edilib, qarşıya qoyulan əsas hədəflərə nail olunub. Daha sonra çıxış edənlər Heydər Əliyevin şah əsəri olan müasir müstəqil Azərbaycanın hər birimizin qürur mənbəyi olduğunu diqqətə çatdırıblar. Tədbirin sonunda rayonun ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edən partiya üzvlərinə fəxri fərmanlar, YAP sıralarına yeni qoşulmuş gənclərə isə üzvlük vəsiqələri təqdim edilib.

"Azərbaycanda KİV-in reklam dövryyəsi standartlardan aşağıdır"

QURUM RƏSMİSİ AÇIQLADI

"Əksər Kütləvi İnformasiya Vasitələrində, xüsusilə də radio və televiziyalarda reklam haqqında qanunun intensiv şəkildə pozulmasının şahidi oluruq. Xüsusi olaraq termin kimi gizli reklam adlandırılan metoddan istifadə olunması halları da geniş yayılıb. Bu faktlar nəzərə alınaraq, ciddi monitorinqlər təşkil edilməli, tədbirlər görülməlidir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Jurnalistlərin Həmkarlar Təşkilatının üzvü Müşfiq Ələsgərlideyib. Onun sözlərinə görə, məsələyə laqeyd yanaşılır: "Azərbaycanda KİV-in reklam dövryyəsi standartlardan aşağıdır. Bununla bağlı çoxsaylı fikirlər səsləndirilir. Bu baxımdan KİV-in reklam gəlirlərini stimullaşdırmaq üçün bəzən reklamların necə gəldi verilməsinə göz yumulur. Amma bu cür qanun pozuntuları ilə müşayiət olunan reklam verilişləri gələcəkdə çox ciddi fəsadlara yol açacaq. Buna görə də media təşkilatları, bu sahədə mövcud olan qanunvericiliyin icra olunmasına nəzarət etməli olan orqanlar reklam verilişindəki bu cür neqativ hallarla bağlı monitorinq edib, təhlillər hazırlamalıdır".

Səbinə Hüseynli

Qərbə təzim edənlər və ya bəsit təfəkkürlü antimillî ünsürlər

Bele bir deyim var: "Xəyanətin və satqınlığın ömrü az olduğu kimi, onu həyata keçirənlərin də işəsi hər zaman mütləq xarakter daşıyır". Başqa cür də ola bilməz. Niyə? Çünki bu məxluqlar, daha doğrusu, Qərbə təzim edən bu ünsürlərin qanı da, məkanı da Avropa küçələrindəki erməni üfunəti verən zibilliklərə olub. Və o zaman "Vətən üçün pis olan, mənə faydalıdır" düşüncəsi ilə Qərbə təzim edən bəsit təfəkkürlü bu antimillî ünsürlərin ölkəmizin uğurlarına, xalq-iqtidar birliyinin möhkəmlənməsinə, bir yumruq kimi birləşməsinə xələl gətirməyə çalışıblar. Bu, xəyanət, satqıncılıq deyilmi?

Tarixin bütün dönəmində xəyanət və satqınlıq bağışlanmaz cinayət olub. Ələlxüsus da, bu xəyanət və satqınlıq xalqına, dövlətinə və Vətənə qarşı ola. Xəyanət edən heç bir şəxsə haqq qazandırılmayıb, heç kim bağışlanmayıb. Azərbaycan xalqının mentalitetində də satqınlıq və xəyanət tarixən ən ağır əməl, cəzası isə çox ağır olan bir hal kimi qəbul edilib. Qərbə təzim edən bəsit təfəkkürlü əli kərimlilər, cəmil həsənlilər, gültəkin hacıbəylilər, sevinc osmanqızılar, qənimət zahidlər, tofiq yaqublular, vidadi iskendərlər və bu kimi antimillî ünsürlər Vətən nədir, haradan başlayır sualına cavab verməyə qadirdir deyillər. Çünki onların kirayə verilən beyinlərinin "məhsulu" - "Vətən üçün pis olan, mənə faydalıdır".

Və bu gün yüzlərlə igid oğul və qızlarımız bu Vətən uğrunda, 30 il həsrətində olduğumuz dedə-baba torpaqlar uğrunda canlarından keçib, şəhidlik dərəcəsinə yüksəlmişlər. Bu ucalığa yüksələnlərin ömrü yolu nə qədər qısa olsa da, şərəfli və örnek sayılır. Vətənin azadlığı, istiqlaliyyəti yolunda canını qurban verən, xalqın rifahı və xoşbəxtliyi naminə şəhid olan qəhrəmanlar heç vaxt unudulmur, ölümləri ilə ölümsüzlüyə qovuşur.

Ümummilli lider Heydər Əliyev deyirdi: "Sizin qəhrəmanlığınız bu gün həyata atılan, orduda xidmətə gedən və hərbi xidmətə hazırlaşan gənclər üçün nümunədir. Vətən yolunda canlarını qurban vermiş, şəhid olmuş Azərbaycanın Milli Qəhrəmanlarının həyatı, onların qəhrəmanlığı bütün xalqımız üçün, o cümlədən, xüsusən gənclərimiz üçün nümunədir, dərsdir".

Ulu Öndərin layiqli davamçısı Qalib Sərkərdə, Prezident İlham Əliyev demişdir: "Siz öz şəhid olmuş övladlarınızla fəxr edə bilərsiniz. Bütün Azərbaycan xalqı şəhidlərimizlə fəxr edir. Şəhidlərimiz daim bizim üreyimizdə yaşayır və əbədi yaşayacaqdır".

Çünki bizim şəhidlərimiz Vətən, dövlət, xalq yolunda şəhid olublar. Ancaq antimillî ünsürlər üçün xalq, Vətən anlayışları yoxdur. Azərbaycana qarşı xaricdən müxtəlif istiqamətlərdə qaraxma kampaniyaları apararaq özlərini "demokratiya qarçısı" və "ədalət tərəfdarı" kimi qələmə verənlər, əslində, xarici anti-Azərbaycan dairələrin birbaşa nəzarəti altında və maliyyəsi ilə fəaliyyət göstərərək sifarişlər yerinə yetirənlərdir. Onların əsas məqsədi daha çox qrant almaq və mənim-

semək olub. Şübhəsiz ki, bu məqsədlərə xidmət edənlər xain və düşmən dəyirmanına su tökən Məhəmməd Mirzəli, Tural Sadiqlı, Orduxan Teymurxan, Arif Məmmədov, Vidadi İskəndərli, Sevinc Osmanqızı, Qənimət Zahid və digər antimillî ünsürlər üçün xalq, millət, Vətən anlayışı yoxdur. Xüsusilə, sosial şəbəkələrdə sakitlik bilməyən ulayan sabiq səfir Arif Məmmədov işğalçı Ermənistan ordusunun vandallığını, təxribatlarını dəsdəkləyərək "yazıq erməni xalqının adı çıxıb" deyərək "müdafiəsinə qalxaraq çıxışlar etməkdədir. Soruşmaq istərdik: beynini kirayə verən Arif Məmmədov erməniləri niyə bu qədər sevir? Cavabı o verməyə də, xalq cavabını verib. Elə buna görə də ermənilər sapı özüməzədən olan uzun zaman yemlədikləri xəyanətkar və satqınlardan - Vətən anlayışını anlamayan Məhəmməd Mirzəli, Tural Sadiqlı, Orduxan Teymurxan, Arif Məmmədov, Vidadi İskəndərli, Sevinc Osmanqızı, Qənimət Zahid və digər ünsürlərdən istifadə etməklə Azərbaycan xalqını günahkar çıxarmağa çalışırlar.

Amerikalı yazıçı Paul Austerin xəyanətkar və satqınlar haqqında gözəl bir fikri var: "Sənə bir dəfə xəyanət edəni bağışlasan, səni yenə istifadə edər. Çünki xəyanət bir ruh halı deyil, xarakterin tökülüş formasıdır". Yeni bir dəfə xəyanət edən bunu davamlı etməyə artıq öyrənir. Ona görə də xəyanətkara cinsindən asılı olmayaraq, şərəfsiz deyilir. Bu şərəfsiz Arif Məmmədov işğalçı Ermənistan ordusunu "göyə" qaldıraraq "məğlubedilməz", qəhrəman, mübariz Azərbaycan ordusunu "kloun" adlandırır. Bu qədər alçaq, şərəfsizlik, dəyər ki, ən böyük cinayətkarlıqdır. Arif Məmmədov və digər Avropadakı qaragüruhlar hər şeylərini kirayə verənlərdir. Beyin kirayəyə verildə isə beynin bioloji sahibindən heç nə gözləməyə dəyməz. Sabah həttə o, rahatlıqla erməni olduğunu belə dilə gətirə bilər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev bölgələrə səfəri zamanı bu mövzuya toxunaraq qeyd etmişdir: "Sosial şəbəkələr nisbətən yeni bir anlayışdır, dünyada geniş şəkildə yayılır. Mən çox istərdim ki, ilk növbədə bu şəbəkələrdən informasiya, bilik əldə edilməsi üçün istifadə olunsun. Eyni zamanda, çox istərdim və xüsusilə mənim gənclərə müraciətim ondan ibarətdir ki, ölkəmiz haqqında dolğun məlumatı bax bu sosial şəbəkələr vasitəsilə dünyaya çatdırırsınız. Çünki bəzi hallarda Azərbaycan haqqında qəsdən formalaşdırılan rəy realıqla tamamilə ziddiyyət təşkil edir".

Dəfələrlə şahidi olmuşuq ki, arif məmmədovlar, sevinc osmanqızılar Paşinyanın mətbuat xidməti kimi Ermənistanı tərifləyib. Hələ bir müddət erməni sevgisini göstərən Arif Məmmədov daha irəli gedərək, "erməni şəhid ailələri" ifadəsindən də istifadə etməkdən belə çəkinməyib. Erməni işğalçılarına "şəhid" deməklə Azərbaycan şəhidlərinin ruhuna və ailələrinə hörmətsizlik edən Arif Məmmədov bir daha sıralarında durduğu qrupun Azərbaycan xalqına olan düşmən münasibətini sərgiləyir. Azərbaycan əsgərinə "kloun" deyən, idmançılarımızı isə meşədən çıxmış "heyvana" bənzədən Arif Məmmədov şərəfsizliyinin son həddində olduğunu dəfələrlə nümayiş etdirib. Çünki onlar üçün tək müqəddəs dəyər puldur. Azərbaycana nifrət edən bu şəxslərin əsl üzü budur - "Vətən üçün pis olan, mənə faydalıdır".

Ancaq bu antimillî ünsürlər bir daha anlamalıdır ki, xalq Prezident cənab İlham Əliyevə inanır. Dövlət başçısının cəmiyyətimizdə, Azərbaycanın isə dünyada imici, artan şöhrəti hələ sizləri çox rahatsız edəcək. Çünki bu nüfuz və güc, xalqın etimad və dəstəyi kimi heç nə ilə müqayisə edilməyən kapitala, uğurlarımıza konvertasiya olunur. İngiltərənin məşhur humanist yazıçısı Uilyam Hezlit insanların şəxsiyyətlərə, liderinə inamını izah etmək üçün yazırdı: "Mən baş verən prosesləri tam mənada dərk etmək iqtidarında deyiləm, lakin mən öz liderimə inanıram. İnəməyimiz nə qədərdirsə, gücümüz də o qədərdir". Ancaq tezliklə bu şantajçılıqla məşğul olan düşmən çətinirinin altına sığınıb öz xalqına, dövlətinə, ordusuna qarşı yalan və iftira atan bu xəyanətkarlar cəzasının çəkəcəkdir, istər bu dünyada, istərsə də o dünyada.

RƏFİQƏ

Elcin Bayramli

Bakıda parklama qiymətləri adekvat deyil

İşçi avtomobilini iş yerinin yaxınlığında "park" etsə, maaşın çox hissəsi bunun üçün xərclənəcək

Bakının nəqliyyat sistemində problemlər artmaqda davam edir. Belə bir zamanda bütün dayanacaqların pullu edilməsi və yüksək qiymət qoyulması problemi aradan qaldırımı? Gəlin baxaq.

Nəzərə alsaq ki, hər il paytaxta on minlərlə yeni avtomobil daxil olur, əhali sayı artır, deməli, problem getdikcə daha da kəskinləşəcək. Bu yaxında verilən yeni qərarla bütün dayanacaqların pullu edilməsi, həm də çox yüksək qiymət qoyulması ciddi problem yaradıb. Belə ki, əvvəllər işə gələn şəxs maşınını saxlayıb işdən çıxanda götürdükdə "parkovşik"-ə 1 manat ödəyirdisə, indi 10 manata yaxın pul ödəməlidir. Bu da ayda 250 manat vəsait edir. Yeni, Bakıda parklama qiyməti 10 dəfə artmış sayılır.

Bu səbəbdən avtomobili olan bir çox insanlar taksidən istifadə edir. Nəticədə, şəhərdə maşın sayı azalmır, sadəcə, vətəndaş öz maşınını yerinə taksi maşınını ilə getməli olur - bir maşını digər maşın əvəzləyir.

Bəzi ekspertlərin dediyinə görə, problem maşın sayının çoxluğundan qaynaqlanır. Bu fikir realıdır, əks etdirmir. Biz əhəlinin hər 1000 nəfərinə düşən maşın sayına görə Avropada son sıralardaydıq. Problem sayda deyil.

Problemin qarşısının alınması üçün fundamental tədbirlər görülmür. Şəhər infrastrukturunu düzgün qurulmayıb, arxitektura sistemi pozulub. Son 30 ildə harada kimin kefi nə istəyir tikib, bazar vəziyyəti yaranıb. Küçələrin quruluşu, bəzi dairələr, körpülər, işıqforlar optimal deyil, daha çox problem yaradır. Heç bir qaydaya, normaya əməl edilmir. Mərkəzi hissələrdə saysız-hesabsız binalar tikilir, ofislər açılır. İş üçün məcburen həmin əraziyə yollananların çoxluğu vəziyyəti pisləşdirir. Hazırda nəinki şəhərin mərkəzi, kənar yerlərdə belə avtomobil saxlamaq mümkün deyil.

Şəhərin nəqliyyat axınlarında intellektual idarəetmə, aidiyyət orqanlarda peşəkar və savadlı kadr bazası çatışmır. Şəhər təsərrüfatının nizamlanması, nəqliyyat hərəkətini düzgün qurmaq, dayanacaqların təşkil edilməsi məsələsi əsasdır.

İndi yeni argument ortaya atıblar ki, avtomobildən istifadə etməyin. Bu nə deməkdir? Bəs avtomobil nə üçündür? Belədirsə, avtomobilləri bir sinif kimi ləğv edək, qadağan edək. Yeraltı və yerüstü dayanacaqların pullu olması vəziyyəti yaxşılaşdırmır, çünki onlardakı tariflər Azərbaycan realıdır üçün həddən artıq baha qiymətdir. Orta təbəqə insanının belə büdcəsi bu qiymətlərə uyğun deyil.

Bəzi insanlar işə avtomobilə getməyə məcbur olur. Elə işçilər var ki, xəstəlik və ya fiziki qüsurlar səbəbindən, ya da işinin xarakterinə görə avtomobildən istifadə etməlidir. Onun məşəsi şərti olaraq 500 manat götürək. Bu maaşın tam yarısını dayanacaq kimi ödəməlidir. Nəzərə alsaq ki, ölkədə minimum əməkhaqqı 350 manatdır, bu halda, işçi maşınını saatına 1 manat ödəməklə "park" etsə və 8 saat işdə olsa, maaşın 70 faizi bunun üçün xərclənəcək. Dünyanın heç bir yerində sadəcə vətəndaş maşınını ilə gedib-gəlmək üçün əməkhaqqının yarısını və ya yarından çoxunu xərcləmir. Bu göstərici maksimum orta maaşın 5% dərəcəsində olmalıdır.

Əks halda bəziləri düşünür ki, əsas məqsəd isə şəhərdə nəqliyyat sistemini yüngülləşdirmək deyil, pul yığmaqdır. Belə olmasaydı çoxlu sayda ucuz dayanacaqlar təşkil edilərdi. Dayanacaqların sayı artırılmalı, qiymətlər minimuma endirilməlidir. Yeraltı dayanacaqlarda 70% yerlər boş vəziyyətdə olur. Səbəbi isə bəllidir. İnsanlar ödənişə görə dayanacaqlardan istifadə edə bilmir. Bir çox binaların altında yeraltı dayanacaqların tikilməməsi, tikilənlərdə də qiymətin yüksək olması böyük problemlər yaradır.

Bu səbəbdən dayanacaqlara yüksək qiymət qoyulması problemin həllinə gətirmir. Əvvəlcə, şəhərin ictimai nəqliyyat sistemlərini yüksək səviyyəyə çatdırmaq lazımdır ki, vətəndaşlar könüllü olaraq avtomobildən az istifadə etsin.

Hazırda isə əksər paytaxt sakinləri basabas avtobuslarda və metrodə əziyyətlə getməli, bir yerdən digərinə getmək üçün əksər hallarda 2-3 marşrut dəyişməli olurlar. Çünki yeganə yerüstü nəqliyyat sistemi avtobus nəqliyyatı olan Bakıda avtobus marşrut xətləri optimal qurulmayıb. Dünyanın heç bir iri şəhərində cəmi 1 növ yerüstü ictimai nəqliyyat olmur, tramvaylar, trolleybuslar və sair sistemlər effektiv işləyir. Vaxtilə bunlar Bakıda da var idi, təəssüf ki, ləğv edildi. İndi onların bərpası vacibdir.

Hələlik isə, parklama qiymətlərinin azı 2-3 dəfə aşağı salınması vacibdir. İlk saat üçün 1 manat müəyyən etmək olar, amma sonrakı saatlar üçün 20-30 qəpikdən hesablanmalıdır ki, üzrlü səbəbdən maşın 8-10 saat parkovkada qalan vətəndaş 10 manat ödəməli olmasın.

"Nar" xidmət mərkəzlərini yeniləməyə davam edir

12 sentyabr tarixindən, Zərdab sakinləri rayon mərkəzində yenilənmiş "Nar" mağazasında daha üstün müştəri xidmətləri ala bilərlər. Zərdab rayonu, Azərbaycan prospektində yerləşən mağaza nömrələrin satışı, bərpası və dublikasiyası da daxil olmaqla bir sıra xidmətlər, geniş çeşidli mobil telefonlar, cihazlar və aksesuarlar təklif edərək müştərilərinin ehtiyaclarını ödəməyə hazırdır.

"Nar" müştəriyönümlülük strategiyasının bir hissəsi kimi bu ilin sonuna qədər ölkə üzrə ümumilikdə 11 mağazanın yeni konseptdə təqdim edilməsi ilə bağlı plan həyata keçirir. Bu plan "Nar"-ın bütün ziyarətçilərinə yüksək səviyyəli xidmət göstərmək, onların ən son mobil texnologiyadan istifadə etmələrini təmin etmək məqsədi daşıyır.

"Nar" mağazalarının geniş siyahısı və təklif olunan xidmətlər haqqında ətraflı məlumat üçün nar.az/map ünvanındakı rəsmi səhifəyə daxil olun.

"Nar" hal-hazırda 2,2 milyon abunəçiyə yüksək keyfiyyətli rabitə xidmətləri göstərməkdədir. "Nar" son 4 ildə Müştəri Loyallığı İndeksində görə ölkədə lider mobil operatorudur. Mobil operator müştəriyönümlülük strategiyasına sadıq qalaraq sərfəli qiymət qarşılığında üstün xidmət təqdim edir.

Kibertəhlükəsizlik - ən yaxşı müdafiə hücumdur

Əvvəla, kiber təhlükəsizliyin nə olduğunu aydınlaşdırmaq. Kiber təhlükəsizlik kompüterlərin, serverlərin, mobil qurğuların, elektron sistemlərin, şəbəkələrin və məlumatların ziyankar hücumlardan qorunması təcrübəsidir. İnformasiya texnologiyaları təhlükəsizliyi və ya elektron məlumat təhlükəsizliyi kimi də tanınır. Bu termin, biznesdən mobil qurğularla hesabalamalaradək müxtəlif kontekstlərdə tətbiq olunur. ABŞ hökuməti kiber təhlükəsizliyə ildə 19 milyard dollar xərcləyir, lakin xəbərdarlıq edir ki, kiberhücumlar sürətlə inkişaf edir. Ziyankar kodun yayılması ilə mübarizə aparmaq və erkən aşkarlanmasında yardımın göstərmək üçün Milli Standartlar və Texnologiyalar İnstitutu (NIST) bütün elektron resursların davamlı, real vaxt rejimində monitorinqini tövsiyə edir.

Təcavüzkarların kompüterləri və ya şəbəkələri idarə etmək üçün ən çox istifadə etdiyi metodlara viruslar, soxulcan proqramlar (worm), cəsus proqramlar (spyware), troyanlar və soyğunçu proqramlar (ransomware) daxildir. Viruslar və soxulcan proqramlar özlərini çoxaltdı və fayllara və ya sistemlərə zərər vura bilər, cəsus proqramlar və troyanlar isə çox vaxt gizli məlumatların toplanması üçün istifadə olunur. Soyğunçu proqram, istifadəçinin bütün məlumatlarını şifrələmək üçün bir fürsət gözləyir və istifadəçiyə giriş imkanını geri qaytarmaq üçün ödəniş tələb edir. Ziyankar kod çox vaxt istismaldən göndərilmiş e-poçt qoşması və ya həqiqətən ziyankar proqramın faydalı verilənlərini daşıyan qanuni görünən bir yükləmə yolu ilə yayılır. Kiber təhlükəsizlik təhlükələri həcmindən asılı olmayaraq bütün sahələrə təsir göstərir. Son illərdə ən çox kiberhücumların baş verdiyi haqqında məlumat verilən sahələr səhiyyə, istehsal, maliyyə və hökumət sektorlarıdır.

Son illər ABŞ-ın hərbi-siyasi rəhbərliyinin kiberməkanda əməliyyatla-

rın aparılmasının məqsəd və vəzifələrinə baxışlarında dəyişiklik olub. Bu transformasiyanın əsas nəticəsi legitimliyin verilməsi və hücumçu kiber əməliyyatların, o cümlədən dinc dövrdə aparılması üçün əsasların siyahısının genişləndirilməsi olmuşdur.

Təcrübədə transformasiya həm tənzimləyici bazadakı dəyişikliklərdə, həm yeni sənədlərin qəbulunda, həm də kiber əməliyyatlarda iştirak edən qüvvə və vasitələrin tərkibinin əhəmiyyətli dərəcədə genişlənməsində, həll etdikləri vəzifələrin sayının artmasında və yaradılmasında ifadə edildi.

Başlanğıcda, ABŞ Hərbi Qüvvələrinin kiberməkanda rəsmi məqsədləri, ilk DoD Kiberməkan Strategiyasında (2015) qeyd edildiyi kimi, müdafiə xarakterli idi. Bunlara nail olmaq üçün ABŞ Silahlı Qüvvələrinə ölkənin maraqlarını təhdid edən kiberhücumları dəf etmək üçün bütün mövcud imkanlardan istifadə etmək tapşırılıb.

Birləşmiş Ştatların zərərli kiber fəaliyyətin qarşısını almaq üçün fəal tədbirlər görəcəyini göstərir ki, bu da düşmənin hədəflərinə qarşı qabaqlayıcı kiberhücumlar etmək qabiliyyəti kimi şərh edilə bilər. Bu, hücum və müdafiə xarakterli kiber əməliyyatların aparılmasını təmin edir.

ABŞ-ın Kiber Komandanlıq yaratmaq üçün ilk cəhdi 2006-cı ilin noyabrına təsadüf edir. Hazırkı formada Kiber Komandanlıq 2009-cu ilin iyununda formalaşmağa başladı və 2010-cu ilin mayında fəaliyyətə başladı. Bu, ABŞ-da kibertəhlükəsizliklə bağlı ilk hərbi birləşmə idi - bundan əvvəl belə birliklər yalnız kəşfiyyat xidmətlərində mövcud idi.

Ordu ABŞ Cybercom-un ortaya çıxmasına olduqca şiddətlə reaksiya verdi. Hərbiçilərin bəziləri hesab edirdilər ki, kibertəhlükəsizlik məsələlərinin Silahlı Qüvvələr ilə heç bir əlaqəsi olmamalıdır. Digər bir hissə kibertəhlükəsizlik qüvvələrini dəniz, hava qüvvələri və quru qoşunları ilə birlikdə ordunun ayrıca bir qoluna ayırmayı təklif etdi. ABŞ-dan nümunə götürərək Çin, Cənubi Koreya, Rusiya və digər ölkələr kiberqüvvələr yaratma-

ğa başlayıblar.

Strukturun formalaşması ilə bağlı ilkin plana görə, 2016-cı ilə qədər ABŞ-ın Cybercom-da 6,2 min nəfərə yaxın işçi işləməli idi. Etibarlı şəkildə məlumdur ki, 2015-ci ildə ştat yarım ştatlı olub, 2014-cü ildə minə yaxın işçi işə götürülüb. 2015-ci ildə ABŞ prezidenti Donald Trampın administrasiyası hərbi iyerarxiyada ABŞ Kiber Komandanlığının statusunu yüksəltdi. Bundan əvvəl o, nüvə silahı, raket əleyhinə müdafiə və Kosmik Qüvvələri də idarə edən ABŞ Strateji Komandanlığının nəzdində idi. Trampın qərarı ilə Cyber Command Strateji Komandanlığın nəzarətindən çıxarıldı və departament iyerarxiyasında onunla və ABŞ-ın digər səkkiz döyüş komandanlığı ilə eyni səviyyədə yerləşdirildi.

Beləliklə, döyüş komandalının sayı ona çatdırıldı. Onlardan altısı regional xarakter daşıyır: onlar dünyanın müxtəlif regionlarında hərbi əməliyyatlar planlaşdırır və həyata keçirirlər. Digər dördü funksionaldır, yeni fəaliyyət növünə görə fərqlənir: bunlar Strateji və Nəqliyyat Komandanlıqları, həmçinin Kibernetik Komandanlıq və Xüsusi Əməliyyat Komandanlığıdır. Bu gün ABŞ Silahlı Qüvvələrinin dörd qolunun hər birində inzibati nəzarət orqanları olan müvafiq kiber komandanlıqlar var.

Kiber qüvvələrin operativ idarə edilməsi və kiber əməliyyatların planlaşdırılması və aparılması məsələlərində digər dövlət qurumları ilə qarşılıqlı əlaqə ABŞ Silahlı Qüvvələrinin Birləşmiş Kiber Komandanlığı (UCC) tərəfindən həyata keçirilir. 2023-cü ildə Birgə Kiber Komandanlığa 130-dan çox işçi qüvvəsi daxildir. Həll ediləcək vəzifələrə uyğun olaraq bu qruplar üç əsas növə bölünür:

- strateji kiber əməliyyatlar (Kiber Milli Missiya Komandaları);
- əməliyyat-strateji kiber əməliyyatlar (Kiber Mübarizə Missiya Komandaları);
- kibermüdafiə (Kiber Mühafizə Qrupları).

ABŞ Silahlı Qüvvələrinin OKİK hərbi və mülki heyətinin sayı 6 min nəfəri ötür.

“Kartda olan pullar vətəndaşın təqsiri ucbatından yoxa çıxırsa,...”

VƏKİL AÇIQLADI

“Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinin 16/3 sayılı, 10 iyul 2012-ci il tarixli Ödəniş kartlarının emissiyası və istifadə qaydalarında qeyd olunmuşdur ki, kart sahibi ilə emitent bank arasında bağlanmış müqavilədə müqavilə üzrə təhlükəsizlik tələblərinin və digər şərtlərin pozulması halında tərəflərin məsuliyyəti göstərməlidir”. Bu sözləri SiA-ya açıqlamasında vəkil Turan Abdullazadə deyib.

Onun sözlərinə görə, yeni, bu barədə məsuliyyətlə bağlı müddəalar Fiziki şəxslərə Bank Xidmətlərinin göstərilməsinə dair Müştəri ilə Bank arasında bağlanan Müqavilədə əks olunur: “Bankların vətəndaşlarla bağladığı əksər müqavilələrdən görünür ki, kart Bankın mülkiyyətidir və kartın istifadə müddəti bitdikdən sonra Müştəri onu Banka qaytarır. Kart Banka qaytarılmadığı halda Bank tərəfindən birtərəfli qaydada bloklanır və etibarsız hesab edilir.

Əsas və əlavə kartlarla aparılan bütün əməliyyatlar üzrə tam məsuliyyəti Müştəri (əsas kartın saxlayıcısı) daşıyır. Kartdan istifadə etməklə əməliyyatların aparılmasında yaranmış hər hansı problem Bankın sərəncamında olmayan (digər şəxslərin idarə etdiyi) məlumat-informasiya sistemlərinin fəaliyyəti ilə əlaqəlidirsə, Bank bu problemlərə görə Müştəri qarşısında məsuliyyət daşıyır.

Emitent müvafiq proqram təminatı vasitəsilə kartlarla aparılmış şübhəli əməliyyatların aşkar edilməsi istiqamətində real vaxt rejimində monitorinq həyata keçirməlidir. Emitent bu tip monitorinqin keçirilməsini müqavilə əsasında kart təşkilatına həvalə edə bilər. Bu zaman emitent cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın ləqəlləşdirilməsinə və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə sahəsində qanunvericilikdə, eləcə də kart sahibi ilə bağlanmış müqavilədə nəzərdə tutulmuş vəzifə və məsuliyyətdən azad edilmir.

Buradan belə nəticəyə gəlik ki, kartda olan pullar vətəndaşın təqsiri ucbatından yoxa çıxırsa (itirilsə), buna görə özü məsuliyyət daşıyır.

Lakin bankın təhlükəsizlik qaydalarına və birbaşa hüquqa zidd fəaliyyəti ucbatından vətəndaşa maddi ziyan dəyirsə, kartda olan pul vəsaitləri oğurlanırsa, bu halda bank məsuliyyət daşıyır. Bununla bağlı vətəndaş Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankına və məhkəməyə müraciət edə bilər”.

Ayşən Vəli

“İndidən həyəcan signalının çalınması çox yaxşıdır”

“Son vaxtlar özəl liseylərdə Azərbaycan dili və tarixinin bərdad tədris edilməsi müzakirə mövzusu olub. Məsələyə birtərəfli yanaşmamalıyıq. Təbii ki, məlumatlarda həqiqət payı ola bilər. Amma bu liseylərə və gimnaziyalara görə fərqlənir. Ümumilikdə isə düşünürəm ki, bugünkü gündə ölkəmizdəki lisey və gimnaziyalarda Azərbaycan dili və tarixi fənni zəif tədris olunsun”. Bu sözləri SiA-ya açıqlamasında təhsil eksperti Elmin Nuri deyib.

Onun sözlərinə görə, istisna hallar var: “Amma ümumi şəkildə xarakterizə etdikdə bu çox yanlış fikirdir. Çünki lisey və gimnaziyalara imtahan və müsabiqələrdən keçəndən sonra qəbul olunurlar. Onların başqa fənlər kimi Azərbaycan dili və tarixinə yanaşması sıradan məktəbin şagirdlərində qətiyyətlə geri qalır. Yəni, lisey və gimnaziyalarda yaradılan mühit hər hansı bir fənnə zəif yanaşmağa imkan vermir. Lakin müəyyən lisey və gimnaziyalar var ki, onlarda tədris dili Azərbaycan dili deyil. Əsas tədris dili başqası olduğu üçün orada Azərbaycan dili və tarixinə olan münasibət digərlərindən geri qala bilər. Amma indidən həyəcan signalının çalınması çox yaxşıdır”.

“Hər birimizin borcudur ki, Azərbaycan dilinə və tarixinə olan münasibəti daha da artırmaq. Məktəbin tədris dilindən, orada oxuyan şagirdin dil bacarığından asılı olmayaraq hər iki fənn məhz Azərbaycan dilində yüksək səviyyədə keçirilməli və mühafizə edilməlidir. Məsələn, fizika və ya kimya-biologiya təmayüllü liseylər humanitar liseylərdən fərqli olaraq bu iki fənni daha zəif tədris oluna bilər. Bu, yolverilməzdir. Azərbaycan dili və tarixi elə bir predmetdir ki, onlar fənn anlayışını üstələyir”, - deyir o əlavə edib.

Ləman Sərraf

Hazırlıq və keçirilmənin xüsusiyyətləri

ABŞ Silahlı Qüvvələrinin hücum kiber əməliyyatlarının hazırlanması və aparılması aşağıdakı xüsusiyyətlərini qeyd etmək lazımdır. Əməliyyat təşkil edilərkən nəzərə alınır ki, onun həyata keçirilməsinin effektivliyi iki amillə müəyyən edilir: hücumə məruz qalan kibersistemin zəifliyi haqqında kəşfiyyat məlumatlarının mövcudluğu və hücum edən tərəfin ondan səmərəli istifadə etmək imkanı. Qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq üçün ardıcıl olaraq iki vəzifə həll olunur: 1) düşmənin zəif tərəflərini aşkar edən kəşfiyyat məlumatlarının əldə edilməsi, 2) şəxsi heyətin, texniki vasitələrin və proqram təminatının əməliyyata hazırlanması.

Birinci tapşırığı yerinə yetirmək üçün ABŞ Ordusunun komandiri OK&C ABŞ Müdafiə Nazirliyinin Milli Təhlükəsizlik Müdirliyinin resurslarından istifadə edə bilər, çünki o, həm də bu idarənin rəhbəridir. İkinci problemli uğurla həll etməyin açarı əvvəlcədən hazırlıqdır. Bəzi hallarda dərhal istifadəyə hazırlığı təmin etmək üçün zərərli proqramlar düşmənin informasiya sistemlərinə əvvəlcədən yeridilir. Amerikalı hərbi ekspertlər son illərdə Birləşmiş Ştatların kəşfiyyat xidmətləri tərəfindən həyata keçirilən potensial düşmənlərin müxtəlif informasiya sistemlərində aparat və proqram təminatının mövcudluğunu etiraf edirlər.

Kiber əməliyyatlar

Bir sıra dövlətlərin (məsələn, İran və Venesuela) kiberməkanın hərbi və mülki obyektlərinə dağıdıcı təsir göstərdiyinə dair çoxsaylı sübutların olmasına baxmayaraq, ABŞ-ın hərbi-siyasi rəhbərliyi hücum əməliyyatlarının aparılması faktını çox nadir hallarda etiraf edir. Rəsmi nəşrlər informasiya sferasında "İraq və Şam İslam Dövləti" terror

təşkilatının strukturlarına qarşı mübarizə məqsədilə ABŞ Silahlı Qüvvələrinin həyata keçirdiyi "Glowing Symphony" əməliyyatını şərh edir. Bundan əlavə, 2020-ci ilin iyulunda ABŞ-ın o zamankı prezidenti Donald Tramp 2018-ci ildə Rusiyanın İnternet Araşdırmalar Agentliyinə qarşı həyata keçirilən hücum xarakterli kiber əməliyyata icazə verdiyini etiraf edib. Rəsmi susqunluğun səbəbləri göz qabağındadır. Ağ Evin özünə israrla birbaşa hərbi gücdən istifadə üçün əsas kimi "ABŞ və onun müttəfiqlərinin və ya tərəfdaşlarının milli təhlükəsizliyini təhdid edən kiberməkanda zərərli hərəkətlər" təhlükəsini bəyan edib.

Aydınır ki, ABŞ-ın "zərərli kiber əməliyyatları" qəbul etməsi birbaşa düşmənin cavab hərəkətlərinə səbəb olur.

Qeyd edək ki, ABŞ Silahlı Qüvvələri tərəfindən həyata keçirilən informasiya əməliyyatlarının rəsmi elan edilmiş tərkibinə həmçinin müəyyən sosial və ya peşəkar qruplara

informasiya təsiri üçün nəzərdə tutulmuş kompüter şəbəkələri üzrə müxtəlif əməliyyatlar, o cümlədən hücum xarakterli əməliyyatlar daxildir.

Elektromağnit müharibəsi hələ qarşıdadır

XX əsrin sonu və XXI əsrin əvvəllərində perspektivli və xüsusilə informasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı silahların, hərbi texnikanın və idarəetmə sistemlərinin daha da təkmilləşdirilməsinə şərait yaratdı. Bu, avtomatlaşdırılmış sistemlərin yaranmasına, məsafənin artmasına və mümkün döyüş əməliyyatlarının sahəsini əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirməsinə səbəb oldu. Lakin praktiki olaraq çox az şey elektromağnit spektrindən (EMS) istifadənin məlumat imkanlarını artırdı. Hərbi və mülki elektron ava-

Perspektivli texnologiyaların davamlı və sürətli inkişafı ilə XXI əsrin kibernetik məkani təkcə formaların dəyişməsi ilə deyil, həm də yeni strateji, əməliyyat və taktiki konsepsiyaların həyata keçirilməsi ilə xarakterizə olunacaq. Məsələn, şəbəkə mərkəzli əməliyyatlar, informasiya spektrində əməliyyatlar, çox sferalı əməliyyatlar və s. Bütün bu əməliyyatlar bütün fiziki mühitlərdə, elektromağnit spektrində və kiberməkanda üstünlük əldə etmək və saxlamaq üçün hərəkətlərin eyni vaxtda aparılması ilə vahid informasiya məkanının istifadəsi ilə xarakterizə olunur.

Nəticədə...

ABŞ-da hərbi əməliyyatlar sferalarından biri kimi təsnif edilən kibernetik məkan bu gün həqiqətən də informasiya əməliyyatlarının aparılması üçün ən əlverişli məkandır. ABŞ Silahlı Qüvvələrinin kiberqüvvələrinin potensialı və imkanları Qərb ekspertləri tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Məsələn, 2020-ci ildə Beynəlxalq Strateji Tədqiqatlar İnstitutu (qərargahı Londonda, 1958-ci ildə yaradılmış beyin mərkəzi) ABŞ ordusunun effektiv kiber əməliyyatlar aparmaq üçün ən geniş alətlərə malik olduğunu qəbul etdi - hazırlanmış tənzimləyici bazadan tutmuş peşəkar səviyyədə təlim keçmiş və kadrlar təlim və real həyat fəaliyyəti zamanı daim təlim keçmişdir.

Bir sıra amerikalı ekspertlər gələcəkdə kiber qüvvələrin statusunun ABŞ Silahlı Qüvvələrinin ayrıca qoluna qədər yüksələcəyini proqnozlaşdırırlar. Sonda ABŞ hərbi-siyasi rəhbərliyinin kiberməkanda əməliyyatların aparılmasına baxışlarının son onillikdə transformasiyasını xarakterizə edən aşağıdakı faktları qeyd etmək lazımdır. 2010-cu ildə OKİK yaradılarkən onun əsas vəzifəsinin əməliyyatı pozmaq və ya kəşfiyyat məlumatlarını əldə etmək məqsədi ilə ABŞ Müdafiə Nazirliyinin infrastrukturuna yönəlmiş zərərli kibershüumlardan qorunmaq olduğu güman edilirdi.

danlıqların istifadə etdiyi əməliyyat diapazonlarının sayı çox məhdud idi, tezliklər kifayət deyildi, onların təyinatı dəfələrlə təkrarlanır, radioelektron avadanlıqların qarşılıqlı müdaxilə yaratmaması üçün müxtəlif üsullardan istifadə edilir.

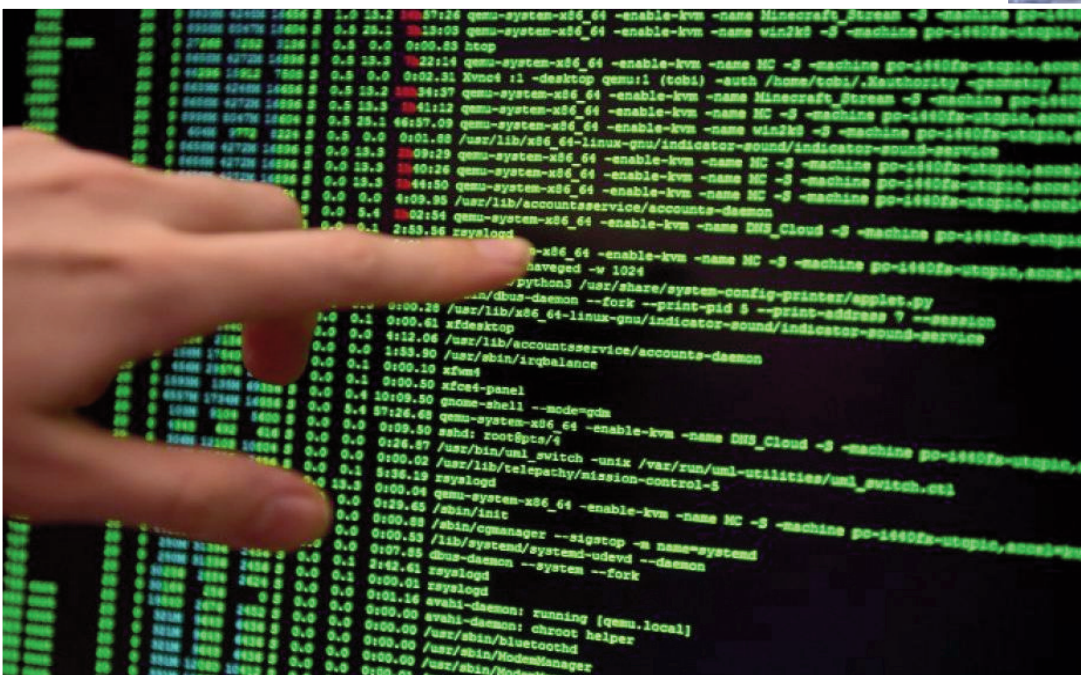
Amerikalı hərbi ekspertlərin fikrincə, elektromağnit müharibəsinin vəzifələrinin siyahısının genişləndirilməsi ilə əlaqədar olaraq, həmçinin kiber əməliyyatların uğurunun XXI əsrin döyüşlərində EMC-də üstünlük əldə etməkdən asılılığının artması nəzərə alınaraq, Pentaqon bütün qüvvələri ABŞ Silahlı Qüvvələrinin kiber və elektromağnit fəaliyyəti (Kiber Elektromağnit Fəaliyyətləri, CE-MA) mərkəzləşdirdi.

Bu gün kiber əməliyyatların aparılmasına yalnız cavab tədbirləri əsasında bu cür yanaşma müasir kibershüumlara xarakterinə uyğun deyil - daha intensiv və texniki cəhətdən təkmil, əhatə dairəsi daha geniş və mümkün nəticələrinə görə daha ağır hesab olunur. Hazırda ABŞ Silahlı Qüvvələrinin kiber əməliyyatlarını planlaşdırarkən və həyata keçirərkən "ən yaxşı müdafiə hücumdur" prinsipindən geniş istifadə olunur.

OKİK-nin on illik fəaliyyətinin təhlilinə həsr olunmuş rəsmi Amerika nəşrlərindən birində deyildiyi kimi, "bu gün biz öyrəndik ki, kiberməkanımızı qorumaq onun hüdudlarından kənarda əməliyyatlar aparmağı tələb edir".

V.VƏLİYEV

P.S. Məqalədə xarici mənbələrə istinadlar var.

Arif Məlikov - 90

Musiqi xəzinəsinin qızıl incilərini yaradan bəstəkar

Bir ömrün məktəbini zəngin edən, ona naxış salan sənətə olan ilahi sevgi, əməllər, istedad, bacarıq və zəhmətdir. Bu ömür paylandığıca insanın əfsanəyə çevrilən nurlu əməlləri dünyaya işıq saçır, onu rəvənləndirir. Bir tarix yazan ömürdə neçə-neçə illərin izləri var. Azərbaycan xalq artisti, professor, Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureatı, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, Avrasiya Akademiyasının qurucu üzvlərindən biri, dünyaşöhrətli bəstəkar Arif Məlikov kimi. Yaşadığı ömür yolunun izləri yaradıcılığına həkk olunub. Hər bəstəsində bir ömür canlanır. Dünyanın istənilən nöqtəsinin zövqlü musiqisəvəri Arif Məlikov yaradıcılığına valeh olur. Arif Məlikov elə bir bəstəkardır ki, parlaq istedadı və özünəməxsusluğu ilə sərhəd tanımadan əsərləri dünyanı dolaşmışdır. Əsərlərində milli musiqi ənənələrini yaşadaraq mütərəqqi təfəkkürə malik yaradıcılığının əks etdirmişdir. Klassika ilə yeni düşüncənin vəhdətində möhtəşəm musiqi əsərlərini yaratmağa müvəffəq olmuşdur. Dolğun məzmun, obrazların dərin emosional-psixoloji ifadəsi onun yaradıcılığının səciyyəvi cəhətləridir.

Cismən aramızda olmasa da ruhən qəlblərdə sənət tariximizdə yaşayan Arif Məlikovun 13 sentyabr doğum günüdür. Tərcümeyi - halında qeyd olunduğu kimi, 1933-cü ildə Bakı şəhərində anadan olan sənətkar 1960-cı ildə Üzeyir Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını Qara Qarayevin bəstəkarlıq sinfi üzrə bitirmişdir. Həmin ildən orada dərs deməyə başlamış, ömrünün sonuna kimi bu təhsil ocağında

professor və bəstəkarlıq kafedrasının müdiri kimi çalışmışdır. Onun qısa bir zamanda şöhrət tapmasında görkəmli türk şairi Nazim Hikmətin librettosu əsasında yazdığı ilk böyük əsəri "Məhəbbət Əfsanəsi" baleti olmuşdur. Gənc yaşlarında - 1961-ci ildə Leningrad akademik opera və balet teatrının səhnəsindəki ilk tamaşadan dərhal sonra Arif Məlikov şöhrətləndi. Tanınmış bəstəkar D.Şostakoviç yazırdı: "Arif Məlikov istedadlı bəstəkardır, onun musiqisi əsl peşəkar musiqidir. Partituranın dərin musiqi dramaturgiyası, onun daxili inkişafı, qəhrəmanların musiqi səciyyələrinin dəqiqliyi və ifadəliyi, orkestrrovkada nadir ustalıq, onun xüsusi rəngarəngliyi, çoxlu tapıntılar bu gözəl musiqi əsərini böyük maraqla dinləməyi məcbur edir".

Bəstəkarın sonrakı yaradıcılıq uğurlarından biri özbək yazıçısı Ş. Rəşidovun "İki qəlb kitabı" əsəri əsasında yaratdığı "İki qəlb poeması" baleti olmuşdur. Rəqqasə Komde və müğənni Modan haqqındakı qə-

dim Şərq əfsanəsi baletdə əsl fəlsəfi ümumiləşdirmə zirvələrinə qaldırılaraq sənətin əbədiyyətinin, qüdrətinin rəmzinə çevrilmişdir. Bəstəkarın musiqi mədəniyyətimizin çoxəsrlik tarixə malik bünövrəsi zəminində və müasir kompozisiya texnikasını mükəmməl mənimsəyib yüksək professionalıqla yaratdığı simfoniya, balet, operetta, kantata, vokal, kamera və instrumental əsərlər misilsiz sənət nümunələri olaraq Azərbaycan musiqi xəzinəsinin qiymətli inciləri sırasında özünə həmişəlik yer tutmuşdur. Onun kino və dram tamaşalarına yazdığı musiqi, eləcə də romans və mahnıları məşhur sənətkarların ifasında səslənərək, geniş populyarlıq qazanmışdır. Arif Məlikovun bəşəri idealları özündə dolğun əks etdirən əsərləri ölkəmizin hədudlarından kənarda bu gün də uğurla səsləndirilməkdədir. Arif Məlikovun əsərləri dünyanın bir çox ölkələrində - Rusiya, ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, Yaponiya, Türkiyə, Braziliya, Avstriya, Norveç, Finlandiya, İtaliya, Misir, Tailand, Yuqoslaviya, Bolqarıstan, Rumıniya, Macarıstan, Çexiya, Slovakiya, Polşa, Almaniya, Özbəkistan, Qazaxıstan, Moldova, Ukrayna və Gürcüstanda ifa olunmuşdur. 2016-cı ildə Arif Məlikovun 28 cildən ibarət "Not əsərlərinin tam külliyyatı" çap olunub.

NƏ YAZDISA ÜRƏYİNİN SƏSİ, QƏLBİNİN HÖKMÜ İLƏ YARATDI

"Ölümdən güclü" baleti, "Yer üzündə iki nəfər" baleti, "Əlibaba və qırx quldur" baleti, "İki ürək dastanı" baleti, Simfonik əsərləri, Simfonik poemaları, Kamera instrumental əsərləri, və s. yaratdığı əsərlər qəlbənin hökmü ilə nota köçürülüb. "Azərbaycan" balladası, 8 nömrəli simfoniya və digər teatr tamaşalarına yazdığı musiqiləri insanın daxili dünyasını fəth edir. Böyük ürək sahibi olan bəstəkarın geniş dünyagörüşü onun musiqisindən sezilir. Hər bir musiqi əsəri orijinallığı ilə fərqlənir və bu musiqilərdə insan düşüncəsi rahatlıq tapmaqla yanaşı, sanki bütün dünyanı dolaşır, bütün dünyanı görür. Nə yazdısı ürəyinin səsi, qəlbənin hökmü ilə yaratdı. Təbiət lövhələri, sevgi, ümumbəşəri məsələlər, lirik düşüncələr və s. mövzu rəngarəngliyi onu milyonların sevimli bəstəkarına çevirdi.

Böyük bəstəkar sənət tariximizdə böyük müəllim kimi də yer alıb. Onun sinfində təhsil alan istedadlı gənc bəstəkarlar öz müəllimlərindən sənətin sirlərini dərindən öyrənmiş, Arif Məlikova layiq bəstəkar kimi yetişmişlər.

Arif Məlikovun yaradıcılığı və fəaliyyəti dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Belə ki, o, "Azərbaycan SSR əməkdar incəsənət xadimi" fəxri adına, "Şərəf Nişanı" ordeninə, "Azərbaycan SSR xalq artisti" fəxri adına, "İstiqlal" ordeninə, "Heydər Əliyev" ordeninə, Nizami Gəncəvi adına Qızıl medalına, "Şöhrət" ordeninə və s. layiq görüldü. Bu onun böyük sənətkar olmasından irəli gəlir.

Arif Məlikov 2019-cu il mayın 9-da 85 yaşında dünyasını dəyişib, Bakıda I Fəxri Xiyabanda dəfn olunub. Bu gün aramızda olmasa da, sənət dünyası, yarıdıcılıq irsi, yaratdığı bəstəkarlıq məktəbi onun musiqi dünyamızda əbədi olaraq yaşayacağından xəbər verir.

Zümrüd BAYRAMOVA

Məlum olduğu kimi, Rusiya Qızıl Xaç Cəmiyyətinin ərzaq daşıyan yük maşını ilk dəfə Ağdam-Xankəndi yolundan istifadə etməklə artıq Xankəndidədir. Bu proses başlayıbsa, demək ki, arda da gələcək. Lakin bununla yanaşı, fakt budur ki, "artsax" heç vaxt Azərbaycanın tərkibində olmaya-
caq" deyə boğazdan yuxarı bağıran quldur rejimin sonu artıq sübuta yetirilib.

Bu arada, separatçılar da həmin realığı təsdiq edirlər.

Erməni qulduru: "Xüsusi təyinatlı dəstə"nin üzvləri iki avtobusla gəldilər, hamısı maskalı idi və elan etdilər ki, əgər növbədə duranlar yolu açmasa, güc tətbiq etməli olacaqlar"

Misal üçün, qanunsuz silahlı dəstənin komandiri, "Vahan" adlı terror təşkilatının rəhbəri Artur Vardanyan erməni mediasına deyib ki, həmin gecə cəmi 20-yə yaxın şəxs "növbədə" olub. O, həmin gecə Azərbaycanın xüsusi təyinatlı dəstəsinin də ərəziyə gəldiyini iddia edib.

"Xüsusi təyinatlı dəstə"nin üzvləri iki avtobusla gəldilər, hamısı maskalı idi və elan etdilər ki, əgər növbədə duranlar yolu açmasa, güc tətbiq etməli olacaqlar", - Vardanyan bildirib. Lakin o, eyni zamanda bildirib ki, heç bir qarşıdurma olmayıb və bundan sonra "növbədə" duranlar piyada Xankəndiyə doğru gediblər.

Qondarma "Artsax"ın son akkordları

"Qarabağ Azərbaycandır!" reallığı amili özünü bütün mənalarda bir daha isbat edir!

Belə yük maşınlarının sayı artacaq

Yeri gəlmişkən, Azərbaycanın bir neçə sms nömrələrindən separatçılara "Qarabağ Azərbaycandır" mesajları göndərilir və bu mesajlar da separatizmin sonu olduğunu sübuta yetirir. Yuxarıda da qeyd olunduğu kimi, belə yük maşınlarının sayı artacaq və bunu da erməni mediası etiraf edir. Üstəlik, Laçın yolunun Azərbaycanın nəzarətində qalması və açılması faktı ilə.

"Rusiyanın göndərdiyi yük maşını artıq Xankəndiyə çatıb, amma hələ də Laçın yo-

lunun açılmasından söhbət getmir". Bu barədə Ermənistanın "Harapak" qəzeti məlumat yayıb.

"Hraparak" etiraf edir

"Rusiyanın yük maşını artıq Xankəndiyə çatıb. Xankəndi sakini Arman Arutyunyanın dediyinə görə, şəhərdə sayı dolaşır ki, bu, Rusiyadan göndərilən yeganə yük maşını olmayacaq, daha çox yük maşınları gələcək. Laçın dəhlizi"nin açılmasına gəlincə, Xankəndi sakini bildirib ki, bu yolun açılmasından söhbət getmir", - deyir Arutyunyan qə-

zetə bildirib.

Aydın Mirzəzadə: "Azərbaycan onları buna məcbur edəcək"

"Zaman-zaman artıq Azərbaycanın addımlarını onlar birmənalı şəkildə qəbul edirlər. Əgər bir dövrdə onlar Laçın sərhəd-keçid məntəqəsinin götürülməsini tələb edirdilərsə, indi isə Azərbaycanın gömrük qaydalarından keçidin olmasını tələbini irəli sürürlər". Bu fikri isə deputat Aydın Mirzəzadə mətbuata açıqlayıb. Onun sözlərinə görə, zaman keçəcək buna da öyrəşəcəklər:

"Azərbaycan onları buna məcbur edəcək. Çünki dünyanın heç bir ölkəsində mərkəzi hökumətin nəzarəti olmadan fəaliyyət göstərən zona yoxdur. Ona görə də, separatçıların siyasi oyunlarının artıq son akkordları çalınır və özləri də bunu hiss edirlər".

Beləliklə, hər şey aydınlığa çıxır və Xankəndi də separatçılıq donundan çıxarılır. Artıq fakt budur ki, Azərbaycan əsgəri çox yaxında Xankəndinin əsas binasının başındakı əski parçasını qüdrətli Azərbaycan bayrağı ilə əvəzləməyə hazırlaşır. Qarabağ Azərbaycandır reallığı amili özünü bütün mənalarda bir daha isbat edir!

Afət Tahirqızı

Son vaxtlar Rusiya- Ermənistan münasibətləri az qala Rusiya-Ukrayna münasibətləri müstəvisinə keçib. Bütün parametrlər üzrə tərəflər bir-birini ittiham edir, keçmişdə olub qapananları yenidən gündəmə gətirib biri digərini ifşa etməyə çalışır. Putin rejimi ipə-sapa yatmayan və hər fürsətdə Avropa ilə işbirliyinə gedən, hətta ABŞ-la hərbi təlimlər təşkil edən Paşinyanı zərərsizləşdirmək üçün bütün mümkün vasitə və üsullardan istifadə edir. Vladivostokda keçirilən Şərq İqtisadiyyat Forumunun plenar iclasında çıxışında isə V.Putin Paşinyana olan bütün nifrətini, qəzəbini nümayiş etdirdi. Bildirdi ki, Ermənistan rəhbərliyi Azərbaycanın Qarabağ üzərində suverenliyini tanıyıb: "Ermənistan Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi tanıyıb və özü Qarabağın statusunu müəyyən edib". V.Putin onu da qeyd edib ki, Rusiya İkinci Qarabağ müharibəsindən əvvəl Ermənistanın nəzarət etdiyi 5 rayonu Azərbaycana geri qaytarması müqabilində Qarabağı, Kəlbəcəri və Laçını Ermənistanın "yurisdiksiyasında" qalmağı təklif edirdi: "Ermənistan rəhbərliyi bununla razılaşmayıb".

Putinin Paşinyandan qisas almağa yönələn ciddi siyasətçiyə və dövlət başçısına yaraşmayan açıqlamasından aydın görünür ki, Azərbaycanın 44 günlük Vətən Müharibəsində qazandığı parlaq hərbi qələbə təkcə Ermənistanı və onun havadarlarını deyil, həm də Rusiyanı da ciddi narahat edib.

Söz yox ki, Putin açıqlaması ilə həm də Ermənistanda yeni gərginlik yaratmağa və Paşinyanın devrilməsi üçün müxalifətə yardımçı olmağa çalışır. Artıq Ermənistan müxalifəti Putinin arzu etdiyi məkrli planına uyğun olaraq hərəkətə keçib. Ölkənin hər yerində "Paşinyan satqın", "Paşinyan istefa versin" şüarları səsləndirilir və mitinqlərə çağırışlar edilir.

Əli Kərimli və troll dəstəsi Putinin açıqlamasından bəhrələnməyə çalışırlar

Dağıdıcı müxalifət hələ də meydan təfəkküründə qalıb

Diqqətçəkən məqam ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın dağıdıcı müxalifəti də Ermənistan müxalifəti ilə həmrəylik nümayiş etdirir. Dəxli olmayan, mənasız görünən açıqlamalarla çıxış edib, statuslar paylaşmaqla fərsətil və Putin düşüncəsinə, Paşinyan xarakterinə, Koçaryan və Sarkisyan niyyətinə malik məxluqlar olduqlarını nümayiş etdirirlər. Xor dərnəyinin cüccüldəyən üzvləri kimi Əli Kərimli, Cəmil Həsəni, Tofiq Yaqublu, İlqar Məmmədov, Gültəkin Hacıbəyli və digərləri Putinin açıqlamasına özlərinin qara niyyətlərinə uyğun şərhlər verir, təhlillər aparırlar. Birə ağıllı söz ifadə etmir desin ki, Putin başqa nə deməlidir? Onu Azərbaycanın Cənubi Qafqazın lider dövləti olması narahat edir, Qarabağ üzərində suverenliyin bərpası Rusiyanın iki yüz illik imperialist siyasətinin məhv olması deməkdir. Milli Şu-

ranın Koordinasiya Mərkəzinin üzvü Gültəkin Hacıbəyli deyir: "İşığın hansı tərəfdən gəldiyi, itin harada hürdüüyü bu qədər aydın ikən bizim Ağayi-Putinə stavka etməyimiz milli maraqlarımıza xəyanət deməkdir. Rusiya ilə aramıza nə qədər çox məsafə qoysaq, fayda var. Vaşinqton prosesinə daha böyük ciddiyyət və qərarlılıqla köklənmək və nəticə əldə etmək zamanıdır. Hətta gecikirik".

Milli Şuranın Koordinasiya Mərkəzinin üzvü Tofiq Yaqublu isə özünü çoxbilmiş kimi göstərərək, proqnozlarından dəm vurur: "Yadınızdadırmı, bir canlı yayımda Putinin "mən hesab edirəm ki, Dağlıq Qarabağın ayrıca statusu olmalıdır" dediyini bildirmişdim. İqtidar həmin hissəni montaj edərək ayrıca bir video düzəltmişdi və guya ki, mən ermənilərə status tələb edirəm. O vaxt bunu təkzib etdim, ancaq həmin təkzibim geniş yayılmadı. Amma bu gün Putinin özündən təkzib gəldi. İndi bundan sonra nə deyəcəklər? Yenədəmi Fransanı, Makronu söyəcəklər? Biz demirdikmi suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün düşməni Qərb yox, Rusiyadır?"

Dağıdıcı müxaliflər arasında qisməndə olsa, ağıllı fikirlər səsləndirən ReAl partiyasının icra katibi Natiq Cəfərlidir: "Putin bəyan etdi ki, biz (Rusiya) illərdir Laçın və Kəlbəcər də daxil olmaqla Dağlıq Qarabağı Ermənistan yurisdiksiyasında qalmaqla digər 5 rayonu Azərbaycana qaytarmağı təklif etmişdik - amma Ermənistan buna razı olmadı, indi də Paşinyan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyıbsa, biz daha nə edə bilərik ki?! Elə bil atası Vladimirin torpaqlarını Er-

mənistanə peşkəş edilməsindən danışır, sanki Azərbaycan və ölkənin rəhbərliyi buna razı, hazır imiş - mən inanmıram ki, mərhum Heydər Əliyev, sonra da Prezident İlham Əliyev buna razılıq vermiş olsunlar, bu, mümkün deyil. Heç vaxt bu addımı atmazdılar, başqa sahələrdə, iqtisadi-sosial məsələlərdə səhvlərinə rəğmən bu məsələdə gü-zəşt etməzdilər".

Müxalifət qarayaxma kampaniyasının qurbanı olacaq

Görünən ondan ibarətdir ki, V.Putin Paşinyan rejimindən qisas almaq üçün iylənmiş məlumatlarını gündəmə gətirir. Bundan Ermənistan ictimaiyyəti və müxalifəti necə və hansı formada istifadə edəcəyi yaxın günlərdə bəlli olacaq. Anlaşılmayan məsələ ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın dağıdıcı müxalifəti niyə hay-küy qaldırır? Putin deyib, Ermənistan cəmiyyəti də eşidib. Necə deyirlər, "Gor onların, cəhənnəmdə onların", özləri bilirlər. Azərbaycan öz ərazilərini işğaldan azad edib və suverenliyini də bərpa edib. Yaxın günlərdə isə Xankəndidə üçrəngli bayrağımız dalğalanacaq. Buna heç kimin şübhəsi olmasın. Müxalifətə isə xatırlatmaq istərdim ki, nə qədər qarayaxma kampaniyası aparsanız, bir o qədər cəmiyyətin gözündən düşəcəksiniz. El məsəlidir: "Sirke nə qədər tünd olsa, öz qabını çatladar".

i.ƏLİYEV

Ölümümüz gəlib, vallah...

Bizlər haqqında hansı cəza tədbirlərini, hansı cərimələri tətbiq etsələr də, yenə, necə deyirlər, yolumuzdan döən deyilik. Bu səbəblə də elə yolumuzla da düzgün getmirik. Baxmayaraq ki, qarşıda işıqfor var, keçid xətti var, buna kimdir məhəl qoyan? Kim haradan gəldi, yolu keçir. Maşının altında qalanda da deyirik ki, günah maşındadır, bizdə deyil.

Bəs görəsən, belə isə nə üçün dövlət əziyyət çəkib, vəsait xərc edib lazımı yerlərə işıqforlar qoyub, piyada keçidləri salıb, hətta piyadaların rahatlığı üçün keçidlər də yaradılıb, istər yerüstü, istərsə də yeraltı. Buna ki, əhəmiyyət verən olmayacaqdı, bunlardan ki, istifadə edən olmayacaqdı, nəyə lazım idi bu qədər xərc, vəsait və əziyyət?..

İnsanlar vallah, həyatlarından beziblər. Onları böyük, həm də sürətli magistrallarda görərkən belə qənaətə gəlmək olur. Görəsən niyə həyatlarından beziblər? Axı birimizə bir şey olanda o birilərimiz dünyanı dağıdırıq ki, günah mənim uşağımda, qardaşımda, bacımda, əmimdə, xalamda olmayıb, filankəsə olub...

Bəs bu iddiaları edənlər niyə birçə kəlmə yaxınlarına demirlər ki, ay bala, ay əzizim yolu düzgün keç. Sənə ayrılan hissə ilə sənə ayrılan vaxtda keç, ölümün gəlməsin.

Bir də baxırsan ki, budur, böyük bir magistral yolda maşın qarışıb insana, insan da maşına. Maşın insana yol verir, hansı ki, özünün keçmək vaxtıdır. Lakin insan maşına yol vermir, hansı ki, özünün keçmək haqqı da, hüququ da yoxdur. Bir də baxırsan ki, lap yaxında yeraltı keçid var, təhlükəsiz, filansız. Lakin adamlar həmin yoldaca yerin üstündədirlər, maşınların arasından ilan kimi qıvrıla-qıvrıla ötürülər, keçirlər.

Bir də baxırsan ki, yerüstü keçidi qoyub insanlar həmin

yolu maşınların arasına, avtomobillərin siqnal səsi əhatəsində şütüyərək keçirlər.

Deyirsən, İlahi, bizə görəsən, nə olub? Nə üçün həyatımızdan belə asanlıqla vaz keçirik? Nə üçün bizim üçün yaradılanları görməyə gözümüz yoxdur? Və ya görən gözümüz yoxdur. Və yaxud da görə bilmirik. Məgər gözələrimizi bizə İlahi- pərvərdigar yalnız baxmaqdan yanamı, dünya işığına kor qalmamaqdan yanamı verib? Bizlərdən heç kimə görməyi nəşib etməyib?

Nə üçün yalnız baxırıq, həm də düz burnumuzun ucuna baxırıq. Yaxşı olmaz ki, bir ayağımızın altına, bir başımızın üstünə, bir aşağıya, bir yuxarıya da baxaq. Axı baxsaq, görməli şeylər çoxdur. Yaxşı bu görməliyə hamısını görməyək. Ancaq işıqforu, piyada keçid xətlərini, yeraltı, yerüstü keçidləri görək axı. Axı görməsək, maşın vurub bizi öldürəcək, ömrümüzü əlimizdən alacaq...

Hamımız yaxşı bilirlik ki, onsuz da bizə nə isə olub? Amma nə olduğunu bilmirik. İndi yolun ortasındakı insanları qoyaq bir kənara, elə həmin yoldakı maşınlardan bir azca danışaq. Onsuz da yeri gəldi, gəlmədi maşınlar siqnalayır. Niyə, nə üçün, nədən ötrü, bunu hələ ki, bilən yoxdur. Amma yolda adam olanda bunu bilmək o qədər çətin deyil ki, bizdən yana siqnalayır. Deyir ki, ay piyada, niyə əcəlinlə oynayırsan, dur o sarı xəttin o tərəfində vaxtını, yolunu gözlə də.

Biz nə edirik, nə maşın, nə sürücü, nə işıqfor, nə keçid, heç birinə məhəl qoymuruq. Çünki bildiyimiz biləyimizdədir. Adət etmişik, ilan kimi maşınların arasında rəqs etməyə.

Deyəndə də deyirik ki, sürət zamanıdır. İndi ki, qaçmadın, demək ki, batdın. Vallah, bu sürət zamanı yəqin o deməkdir ki, yat, qal saat 10-a, 11-ə kimi, sonra da yolda əcəlinlə oynaya ki, mən təcili işə, dərşə, filan yerə çatmalıyam. Və yaxud da ki, gedəcəyim hər yere?.. Nə olardı ki, evdən tez çıxıb bu "sürət zamanı" anlayışını leksikologiyamıza daxil etməzdik də. Axı bu anlayış axırıma çıxacaq. Hamımızın maşınlar altında canımızı alacaq...

Mətanət Məmmədova

"Ermənistanın destruktiv addımları aradan qaldırılmalıdır"

POLİTOLOQ ŞƏRH ETDİ

"Bölgədə vəziyyət kifayət qədər gərgin olaraq qalır. Ermənistanın Azərbaycanla şərti sərhədə qoşunlar cəlb etməsi və Rusiya sülhməramlılarının olduğu bölgədə təcridatların davam etməsi fortifikasiya profikasiya qurğularının yaradılmasına cəhdlər burada kənd təsərrüfatı işləri adı altında bəhanələrin gətirilməsi əlbəttə ki, eskalasiya riskini gücləndirir". Bu fikirləri SİA-ya açıqlamasında politoloq İlyas Hüseynov bildirib.

Onun sözlərinə görə, müharibə ilə bağlı çağırışlarda hiss edilməkdədir və bütün bu gərginliyi aşağı salmaq üçün Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan arasında telefon danışığı oldu: "Bu telefon danışığından sonra sanki müharibə iddiaları və mülahizələri aradan qaldırıldı. İstənilən halda Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyi, sülhdən yayınması və sülh müqaviləsinin imzalanmasına dair bütün işləri tormuzlaması gərginliyin inkişaf etməsinə səbəb olur. Düşünürəm ki, erməninin destruktiv addımları aradan qaldırılmalıdır. İstənilən halda burada, məhz Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Cənubi Qafqazda sülh yaratmaq istiqamətində cəhdləri yüksək qiymətləndirilməlidir. Burada Türkiyənin də əsas istəyi sülh və barış yönündədir və təhlükəsizliyin gücləndirilməsi istiqamətindədir".

Gülyana

Məlumdur ki, yaşlanma hər kəs üçün olan təbii bir prosesdir. Yaşlanmanın təsiri olaraq üz əzələlərinin fasiləsiz işləməsi, ətraf mühit faktorlarının təsiri, cazibə qüvvəsi və siqaret kimi amillər nəticəsində dəridə və dərialtı piy qatında hialuron turşusunun istehsalı azalır. Dəridə kollagen lifləri kimi bəzi struktur elementləri azaldıqda isə sallanma və qırışlar görünməyə başlayır. Bu zaman da bir çoxlarının köməyinə dolğular gəlir. Üz dolğuları, zamanın və digər amillərin üz bölgəsinə "mənfi təsirlər"ini aradan qaldırmaq üçün edilən təbii təbiqlərdir.

Bəs, bizim üçün mənfi adlandırdığımız bu qırışlar, yoxsa tərkibinin nə olduğunu bilməyib üzümüzdə tətbiq etdirdiyimiz dolğular daha zərərliyədir? Üstəlik indi yalnız yaşlananlar yox, çox gənc və dolğuya ehtiyacı olmayan qadınlar-qızlar da buna üz tutur. Gəlin, bu süni gözəllik olan dolğuların zərərlərinə göz gezdirək.

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

İlk olaraq üz dolğusunun nə olduğunu aydınlaşdıraraq.

Canlılığını və elastikliyi itirmiş dəridəki qırışları, sallanmaları və çapıqları aradan qaldırmaq, bəzən də dəri toxumasına forma və ya həcm vermək üçün dəri altına yeridilən müvəqqəti, qalıcı və ya yarı qalıcı maddələrə üz dolğuları deyilir.

Bəzi mənbələr göstərir ki, incə və ya küt uclu iynələr vasitəsilə qırışların müşahidə olunduğu xəttlərə, forma

veriləcək nahiylərə və həkim tərəfindən uyğun görülən nahiylərə az miqdarda dolğu yeridilə bilər.

Bir türk kosmetoloq həkimi deyir ki, üz dolğuları orta hesabla 20-30 dəqiqə ərzində vurula bilər və nəticə dərhal nəzərə çarpır. Üz dolğuları qırışları və qocalma xətlərini aradan qaldırmaqla yanaşı dodaq və üz nahiylərinin formalaşdırılmasında təsirli olan prosedurlardır.

Üz doldurucularının növləri hansılardır?

Estetik məqsədlər üçün istifadə edilən üz doldurucuları əsasən aşağıdakı üç növ təbii malikdir:

- Müvəqqəti Üz Doldurucuları
- Yarı qalıcı üz doldurucuları
- Daimi Üz Doldurucuları

Müvəqqəti üz doldurucuları arasında dünyada ən çox istifadə ediləni hialuron turşusu doldurucularıdır. Hialuron turşusu insan orqanizmində təbii olaraq mövcud olan bir maddədir. Dərinin ideal nəmliyini təmin edən hialuron turşusunun 1/3 hissəsi hər gün parçalanır və yenidən onu tətbiq etdirmək olur.

İnsan orqanizmində təbii olaraq olan hialuron turşusu

dolğularının üstünlüklərini aşağıdakı kimi sadalırıq:

- Hialuron turşusu üz doldurucu təbii təbiqlər FDA tərəfindən təsdiqlənir.
- Hialuron turşusu təhlükəsiz və təbii məhsuldur, tərkibində heyvani komponentlər yoxdur və vurulduğu nahiyyəyə həcm verir.
- Təbii hialuron turşusu dərinin su tutma qabiliyyətinə təsir edir və ideal nəmlik dərəcəsini təmin edir. Beləliklə, dərinə nəmləndirir və ideal möhkəmlik səviyyəsini saxlayır. Üz doldurucularında müxtəlif konsentrasiyalarda hialuron turşusundan istifadə etməklə dərinə nəmləndirmək və canlandırmaq olar.

luron turşusundan istifadə etməklə dərinə nəmləndirmək və canlandırmaq olar.

- Hialuron turşusunun yeridilməsi ilə gənc görünən dəri üçün həyati əhəmiyyət kəsb edən kollagen istehsalını dəstəkləmək olar.

- Hialuron turşusu həm də antioksidant kimi fəaliyyət göstərərək zərərli kimyəvi maddələrdən qorunma təmin edə bilər.

- Üzdəki təsiri dərhal görünməyə başlayan ən çox yayılmış üz müvəqqəti dolğusundan olan hialuron turşusu, seçilmiş konsentrasiyadan asılı olaraq orta hesabla 4-18 ay müddətində tətbiq olunur.

Kalsium hidroksiapatit tərkibli yarı qalıcı üz doldurucuları

Onlar kalsium hidroksiapatit mikrohissəciklərindən və su əsaslı gellərdən ibarət laboratoriya şəraitində əldə edilən yarı qalıcı üz dolduruculardır.

Komponentləri təbii olaraq insan toxumasında olan bu yarı qalıcı üz doldurucusunun xüsusiyyətlərini aşağıdakı kimi sadalaya bilərik:

dakı kimi sadalaya bilərik:

- Kalsium hidroksiapatitin struktur komponentləri kalsium və fosfat ionlarıdır. Bu baxımdan təbii olaraq insan toxumasında olan maddələrdən ibarət olan bu üz doldurucu dəri ilə tam uyğundur və müalicədən əvvəl heç bir allergiya testi tələb olunmur.

- Lokal anesteziya ilə tətbiq oluna bilən bu maddələr nazik iynə ilə dəri altına yeridilir. Tətbiq 1 saatdan az vaxt aparır.

- Kalsium hidroksiapatit hissəcikləri inyeksiyadan sonra bədən öz kollagen formalaşmasını stimullaşdırır və dəstəkləyir. Vaxt keçdikcə bədən tərəfindən onun komponentlərinə parçalanır və məhv edilir. Nəticələr 18 ay və ya daha çox davam edə bilər, lakin onlar daimi deyil.

Tərkibində polikaprolakton olan yarı qalıcı üz doldurucuları

Tərkibində polikaprolakton olan üz doldurucuları bədən təbii kollagen istehsalını stimullaşdırmaq üçün tətbiq olunan dermal dolduruculardır. Dərimizdə təbii olaraq tapılan kollageni stimullaşdıran təhlükəsiz polikaprolakton tərkibli üz doldurucularının bir ildən dörd ilə qədər davam edə bilən müxtəlif versiyaları var.

Polilaktik turşu ilə yarı qalıcı üz doldurucuları

Polilaktik turşu üz doldurucularında, bədən öz kollagen istehsalını stimullaşdıraraq işləyən, polilaktik turşu adlanan dərinə hamarlaşdırılan mikrohissəcikləri ehtiva edən maddələr dəriyə yeridilir.

Polilaktik turşu ilə üz doldurucuları ilə öz əzələlərini iflic etmədən və təbii üz ifadəsini məhdudlaşdırmadan dərinliyi artırmaq və hamarlaşdırmaq olar. Ümumi effekti odur ki, tədricən əldə edilən bu yarı qalıcı üz doldurucu təbii ifadələri itirilmiş üz həcmi bərpa etməyə kömək edir və təbii, gənc görünüş təmin edir.

Daimi (qalıcı) Üz Doldurucuları

Qalıcı üz dolğuları tətbiq edildikdən sonra heç bir şəkildə çıxarıla bilməyən və yan təsirləri səbəbiylə bu gün üstünlük verilməyən üz dolğularıdır. Daimi üz doldurucuları tətbiq edildikdən sonra məhv edilə bilməz və cərrahi prosedurlarla çıxarılmalıdır. Təxminən 10-15 il bundan əvvəl qadınlar həmin bu qalıcı süni dolğulara üz tuturdular. Təbii ki, o zamanlar bu prosedurlar belə geniş yayılmamışdı. İndi isə süni dolğular yerini təbii dolğularla əvəzləyib. İndi süni dolğu dedikdə bir qadının ürayinə vahimə düşür. Şəxsən şahidi olduğum bir hadisədən danışım ki, bu süni dolğunun qurbanlarından biri də qonşumuz olub. Dodaq dolğusu etdirən həmin qonşunun yalnız texnika səbəbindən ağzı əyilib. İflic deyil, amma ağzı sanki iflic olub. Deformasiyaya uğramış dodağı isə yenidən bərpa etmək 99 faiz cərrahi üzulla mümkündür. Heç bu zaman da ağız tam olaraq əvvəlki halına qayıtmır. Sadəcə biraz da olsa normaya düşür. Sizcə, kiçik bir həvəs üçün bu qədər əzab-əziyyət çəkməyə dəyərmi?!

Dolğu qurbanları

Türkiyənin Adana şəhərində internetdə estetik mütəxəssis kimi özünü təqdim edən Soner G. tərəfindən dodaq silikonu etdirən 22 yaşlı tibb bacısı Mervenin dodaqları

ları məhv olub. Belə ki, prosedurdan dərhal sonra dodaqları şişməyə başlayan və dodaqlarını itirmək təhlükəsi ilə üzləşən Merve Keleş xəstəxanaya müraciət edib. Keleş xəstəxanada qalaraq müalicə alıb. Silikon qurbanı Keleş həkiminin tətbiq etdiyi müalicə üsulu ilə çətin və riskli bərpa edilən dodağı əvvəlki vəziyyətinə qaytarmağı bacarıb.

Amerikada bir qadının dodaq dolğusu etdirməsi ona canı bahasına başa gəlirdi. Belə ki, daha əvvəl iki dəfə dolğu etdirən Basia üçüncünü də etmək qərarına gəlsə də, bu dəfə gözlənilməz nəticə ilə qarşılaşıb. Doldurma prosedurundan dərhal sonra gənc qadının dodaqları şişməyə başlayıb və ağzını belə açmağa bilməyəcək qədər şişib.

Əvvəlki dolğu prosedurlarında belə bir problem yaşamadığını bildiren Basia, dodaqlarının belə qalmasından çox qorxduğunu bildirib. Bu dəhşətli təcrübədən sonra gənc qadın bir daha belə bir prosedur etdirməyəcəyini açıqlayıb.

Türkiyədə Çekmeköyde göz altı işıq dolğusundan sonra gözləri şişən, üzü tanınmaz hala düşən qadın həkimi haqqında cinayət işi qaldırıb. Doldurma prosedurundan sonra sifətinin iflic olduğunu deyən Yöndənli, "Mən gözümlə itirə bilirdim. Estetik qurbanıyam. Hər kəsə deyirəm, hər güvəndiyiniz insanı həkim bilib plastik əməliyyat etdirməyin. Mən indi-indi görürəm, gözlərim tamam bağlanmışdı. Estetik mərkəzlərə və ya gözəllik salonlarına belə prosedurlar etdirməyin. Hər özünə həkim və mütəxəssis deyənə aldanmayın. Çox ama çox diqqətli olun".

İstanbulda özəl klinikalardan birində üzünə dolğu saldıran Gülseren Ö. tanınmaz hala gəlib. Proseduru edən və həkim olmadığı anlaşılan Aysel A. və klinika sahibinin 3 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsi istənilib.

Doldurma əməliyyatından sonra evə gedən Gülseren Ö.-nin üzündə, dodaqlarında və boynunda şişlik yaranıb. Bədəninə yaşadığı dəyişikliyi klinikada insanlara danışan Gülseren Ö., şişkinliyin müvəqqəti olduğu cavabını alıb.

Şişkinlik səngiməyəndə Gülseren Ö. xəstəxanaya müraciət edib və müalicə olunub. Zərərçəkmiş qadın üzünə "Beautical5" adlı maddə vurulduğunu və bu maddənin sintetik olduğunu biləndə həyatının şokunu yaşadı.

Dolğu qurbanlarından biri də ötən günlərdə görüntüləri yayılan Azərbaycanlı model və blogger Leyla Mirzəliyə-

vadır. Belə ki, uzun zamandır bədənində etdirdiyi dolğuların fəsadlarından əziyyət çəkən model sosial şəbəkə hesabında izləyiciləri ilə qorxulu bir xəbər paylaşaraq, vidalaşıb. O, bədənində etdirdiyi estetik əməliyyatlar, süni dolğular səbəbiylə orqanizmində çürümə getdiyini bildirərək ağlayıb. "Süni gəlləri bədənimdən çıxarmaq üçün bir ay müddətində doqquz dəfə bıçaq altına yatdım. Ağrılarım var, artıq dözmə bilmirəm. Dolğulardan bədənəm çürüyür. Heç bir həkim də kömək edə bilmir. Əməliyyat olunmalıyam. Sağ qalma şansım yüzə endir. Xahiş edirəm, dua edin, kimin haqqına girmişəmsə, haqqınızı halal edin", - deyə o bildirib.

Dodaq dolğusundan necə qurtulaq?

Estetik bir üsul olan dodaq dolğusunun əridilməsi daha əvvəl edilən dodaq doldurma prosedurunu aradan qaldırmaq və insanı səhv prosedurun mümkün risklərindən qorumaq üçün istifadə olunur. Fransız dodaq doldurucuları, Hollivud dolğuları və rus dodaqları kimi bir çox növ dodaq doldurucuları məşhur prosedurlar olsa da, bəzi insanlar nəticələrdən razı qalmır və dolğunun ərimesini və ya azalmasını istəyir.

Dəridə təbii olaraq əmələ gələn hialuronidazdan qalıcı olmayan dodaq doldurma prosedurlarında istifadə edilir. Qeyri-daimi dermal doldurucuları parçalayıb və onların ərimesinə səbəb olur. Xəstə-

də bu maddənin istehsal səviyyəsi də dəri doldurucunun bədəndə qalıcılığına təsir göstərir.

Dodaq dolğularını qadınlar niyə əriddirmək istəyir?

- Doldurma prosedurundan sonra dodaqlarda əmələ gələn şişlər
- Dodaqlarda asimmetrik görünüş
- Damarların doldurulması problem yaradır
- Doldurucu dodağın çox şişməsinə səbəb olur
- Bu dodaqların estetik cəhətdən pis görünüşü
- Dolğunun dodağın yanlış dərinliyinə tətbiqi, səthə yeridilməsi
- Həddindən artıq doldurma

Bəs dodaq dolğusu əridikdə nə baş verir?

Bu sualın cavabını dodaqların əvvəlki görünüşünü bərpa etməsi və şişkin görünüşünü azaltması kimi təyin etmək olar. Hialuronidaza fermenti yeridildikdə dodaqdakı dolğu 15-20 dəqiqə ərzində yumşalır və həll olur, hialuron turşusu həll olunaraq qana keçdikdən bir neçə gün sonra dodaqdakı həcm normalaşır.

Sürətli və təsirli nəticə əldə etmək üçün dodaq doldurucu ərime prosesi aşağıdakı kimi həyata keçirilir:

- Prosedurdan əvvəl xəstənin sağlamlığı, doldurucu-

nun növü və hissəcik quruluşu ətraflı şəkildə araşdırılır.

- Ərimə prosesindən əvvəl istifadə ediləcək hialuronidaza fermenti xəstəyə uyğun olaraq müəyyən edilməlidir. Ölçmə düzgün tənzimlənməzsə, doldurmağı əritməyə bilər.
- Tətbiq etməzdən əvvəl prosedur sahəsini uyğundurmaq üçün ona sakitləşdirici krem çəkilir.
- Bölgənin uyşması üçün təxminən 30 dəqiqə gözlənilir və doldurma sahəsinə ferment vurulur.
- Hialuronidaza fermenti, həll edilməsi arzu olunan hialuron turşusunun hissəcik vəziyyətinə uyğun olaraq yeridilir.
- Sakitləşdirici krem tətbiq olunsun belə, prosedur ağrıdır.

Müalicə nə qədər vaxt aparır?

Dodaq dolğusu ərime prosesi təxminən 20-30 dəqiqə ərzində tamamlanır. Doldurma prosesi müxtəlif marka və ya maddələrlə tətbiq oluna bilər. Ərimə prosesini doldurucuya tətbiq etmək üçün dodaqlarda istifadə olunan maddələrin qalıcı dolğu olmaması vacibdir. Əks halda cərrahi müdaxilə qaçınılmazdır.

Fransız dolğusu və Rus dolğusu kimi fərqli dodaq doldurucu tətbiqləri alt və üst dodaqların konturlanması üçün fərqli nisbətlərdə tətbiq edildiyi üçün ərime prosesində bu nisbətlər də nəzərə alınır. Yeni dodaq doldurucularının bir hissəsinin əriddilməsi kimi bir proseduru həyata keçirmək mümkündür və mütəxəssisiniz buna uyğun olaraq tətbiqi həyata keçirə biləcək.

Dodaq dolğusu əriddildikdən sonra neçənci gündə tam əriyir?

Tərkibində hialuron turşusu olan dodaq dolğusuna vurulan ferment maddə dolğuya tətbiq edildikdən sonra təxminən 24-48 saat ərzində sürətlə təsir göstərir və ərime prosesinə başlayır.

Bundan əlavə bəzi dodaq dolğuları çox sıx ola bilər və bir seans kifayət etmədiyi üçün prosedur 2 və ya 3 həftəlik fasilə ilə 2 seansda həyata keçirilə bilər. Müalicədən sonra dodaqlarda cüzi rəng dəyişikliyi və çatlamalar müşahidə oluna bilər, lakin 1-2 ay ərzində tam təbii və normal görünüş alacaq.

Hansı doldurucular əriddilə bilər?

Aktiv tərkib hissəsi hialuron turşusu olan doldurucular həll edilə bilər. Doldurucular ümumiyyətlə ərime üçün uyğun olsa da, bəzi istisnalar var. Əridilə bilməyən içliklər aşağıdakılardır:

- Sintetik və yarı sintetik materiallar
- Maye formada silikonlar
- Poliamid doldurucu
- Hidroksi apatit

Bu dolğular tərkibindəki maddələrə görə hialuron tur-

şusundan daha uzunmüddətli və həcmli təsir göstərir. Onu həll etmək mümkün olmadığı üçün təsir müddətinin keçməsinə gözləmək lazımdır.

Biz arıqlayanda dolğu öz-özünə əriyir?

Dolğular çəki itkisi kimi vəziyyətlərə görə ərimeyə məruz qalmır. Yeni dolğular normal qalıcı təsirini qoruyub saxlamağa davam edir, onların həcmi zamanla azalır. İdman və ya arıqlamaq bu vəziyyətə təsir etmir.

Qiymətlər

Təbii dodaq dolğusu 100-120-160-200-250-300 AZN. Təbii ki həkim və istifadə olunan məhsulun keyfiyyətinə görə qiymət də dəyişir.

Botoks 100-150-200-300 AZN.

Ayşən Vəli

Qadın cinayət törədir. Onun zərif biləklərinə dəmir qandallar vurulur, həbs edilir. Varlığı ilə bir ailənin işığı olacağı təqdirdə, qaranlıq zindanda illərini bada verməli olur. Gözəlliyi dəmir barmaqlıqlara sarılır... Gözləri bu barmaqlıqlar arasından uzanan yollara dikilir. Bu yollarla geri qayıdacağı günü xəyal etdikcə səhvinin nə olduğunu da anlamağa çalışır. Lakin artıq gecdir. Onu bu yollar çox uzun zamandan sonra bir də həyata qaytaracaqdır...

Necə olur ki, qadın cinayət törədir? Necə olur ki, ana-nənələrimizin gecəli-gündüzlü söhbətləri, tövsiyələri qarşılığında qadın cinayətkar olur? Necə olur ki, analarımızın o müqəddəs südü ilə iliklərimizə işləyən qadınlıq zərəfatini, ucalığını, incəliyini, munisliyini zora, gücə, əliyəriyyə, dələduzluğa, möhtəkirliyə çevirib cinayət törədir, həbsxanaya qapılarını üzünə açır? Necə olur ki, analarımızın o dəruni söhbətlərini dinlədikcə ailə, ana olmaq, körpəsini sevə-sevə böyütmək kimi qurduğu ülvı xəyalları bir səhvə məhv edir?

Qadın və cinayət... Bir-birinin əksi olan bu məfhumlar təəssüflər olsun ki, çox zaman bir araya gəlir. Qadın cinayət törədir. Lakin bunu necə bacarır, necə həyata keçirir, bax, maraqlı olanı da budur. Bizim mentalitetə yad olan qadın və cinayət məfhumlarına rast gələndə təbii ki, düşünməyə, araşdırmağa ehtiyac duyursan.... Dəyərimi görəsən hansısa dünya malı, yaxşı geyinmək, yaxşı qidalanmaq, yaxşı evlərdə yaşamaq, qonşudan geri qalmamaq xətrinə bu munis hisslərdən məhrum olmağa? Dəyərimi? Biz bu əməllərlə nələr itiririk, bax bunun fərqi nə olan varmı bu qadınlar arasında? Yəni bir cinayəti törədib həbsxana divarları arasında bir neçə il yaşadığından sonra real həyata necə qayıdır? Sən yenədəmi sənənsən? Bax bu sual o qədər maraqlı gəlir ki, insana...

Tək özümüz üçün yaşamırıq

Zamanla belə tərbiyə almış ki, biz tək özümüz üçün yaşamırıq və yaşamamalıyıq da. İstər cəmiyyətimizin kişi, istərsə də qadınları olsun, qulaqlarımıza hakim kəsilsən söz o olub ki, elə yaşamalısən ki, sənənlə heç kim utanmasın. Yəni, ilk növbədə, bağçada, məktəbdə, məhəllədə, sonra universitet, iş həyatında, daha sonra ailədə, ümumilikdə cəmiyyətdə özünü elə aparmalı, elə hərəkət etməlisən ki, utanıncı olmayasan. Bəli, bizim tərbiyəmizin bünövrəsində bu amillər dayanıb həmişə. Səhv hərəkətlərimiz qınaq olunub, valideynlərimizin, müəllimlərimizin, qonşularımızın etirazına, tənbehinə çevrilib. Beləliklə də xarakterimizə doğru olmaq, düzgün yaşamaq, düz yolla getmək kimi keyfiyyətlər sirayət edib. Hələ xüsusilə qızların tərbiyəsi Azərbaycan ailəsində bir başqa xətt təşkil edib həmişə. Onlara ismət, abır-həya, utancaqlıq aşılanıb. Onlara böyüyün-kicikinin yerini bilmək, həddini aşmamaq, atanın, qardaşın, həyat yoldaşının yolunu gözləmək, hörmətini saxlamaq, qulluğunda durmaq kimi ailə dəyərlərimizi özündə ehtiva edən hisslər aşılanıb. Ən əsası isə qızlarımız ailələrimizdə ana olmağa hazırlaşdırılıb. Onlara ana olmağın sirrləri açıqlanıb. Bu şərəfli adın ülviliyi, onun böyüklüyü, eyni zamanda çətinliyi öyrədilib. Bir sözlə, bizə ailələrimizdə "sən tək özün üçün yaşamırsan, sən sabah

Qadın və cinayət

bir ailənin, bir cəmiyyətin fərdi olacaqsan" deyiblər. Elə yaşa ki, hərəkətidən heç kim utanmasın, söyləyiblər...

Qadın və cinayət... Ana və körpə...

Qadın və cinayət. Bu bir-birinə zidd olan iki məfhum həm də yeni bir mövzunu gətirir gündəmə. Ana və körpə məfhumunu. Çünki qadın həm də anadır. O, dünyaya insan bəxş edir. Və cinayəti törətdiyi an bəlkə də hamilədir. Elə hamilə ola-ola da haradasa oğurluq, dələduzluq edir, qətl törədir. Bətnindəki körpəsini də özü ilə birlikdə cinayətə sövq edir. Və bir an olsa belə düşünürmü ki, onunla birlikdə bətnindəki körpəsinin də qollarına qandallar taxılacaq? Onunla birlikdə övladı da məhkum olunacaq?..

Nədir o körpələrin günahı? Onlar nə üçün məhkum olmalıdır? Nə üçün məhbus həyatı yaşamalılmalıdır, nə üçün məhbus qadının dünyaya gətirəcəyi varlıq olmalıdır? Heç qadınlarımız bu barədə düşünürmü? Düşünürmü ki, mən hamiləyəm, bir neçə aya uşaq dünyaya gətirəcəyəm. Və yaxud da irəlidə ailə həyatı qurub, ailə, uşaq sahibi olacağam. Düşünürmü? Düşüncələri cinayətə meyl edəndə, əlləri oğurluğa uzananda, dələduzluq fikirlərinə hakim kəsilsə, ayaqları onları narkotik alverinə-kimlərinə ölümünə fərman verməyə aparanda qadın olduqlarını fərq edərlərmi?

Qadın üreyi həssas olur, o, necə adam öldürə bilər? Qadın zərif məxluqdur, o, necə risklərə gedib oğurluq edə bilər? Qadın özünə necə yaraşdırır ki, övladlarına tərbiyə verəcək dilindən dələduzluq etməsi üçün yalanlar çıxır? Onu bütün bunlara vadar edən nədir? Əlbəttə ki, bu sualın cavabı o qədər əsassız amillərə bağlıdır ki, dərinə düşüncədən qadın özünü və gələcəkdə anasından utanacaq övladını o amillərdən asılı etməz. Onu cinayət etməyə meyilləndirən hissləri içində boğa, o hisslərlə mübarizə apara bilər.

Qadın zərif məxluqdur, - deyirik. Lakin bu zərifiyyəti möhkəm iradə tamamlayır. Ona görə də "qadın heç də zəif məxluq deyil, o, yeri gələndə kişidən də güclüdür", - deyə düşünürük. Bunu həyatda zaman-zaman görmüşük də. Çiyinlərinə ağır yükü həm fiziki, həm də mənəvi olaraq götürən qadınlar görmüşük. Kişi qeyrətli, övladlarını səhərdən axşamadaq alın tər axıtmaqla böyüdən, bir loğma

çörəyi qıyıb özü yeməyən, onu da övladlarını yedirən analar görmüşük.

Qadın analıq hisslərinə, övladına o qədər bağlıdır ki... Heç olmasa bu iki gözəl hissin xətrinə cinayət törətməsin qadınlar... Çünki qadın və cinayət anlayışı istər-istəməz ana və körpə məfhumlarını da həmin cinayətə "qonaq" edir.

Statistika göz yaşardır...

Bəzən baş verən hadisələrin hər birinə "alın yazısıdır", - deyib özümüzə təsəlli verməyə çalışırıq. Lakin başımıza gələn hadisələrin hamısı alın yazısıdır? Bir qadının cinayət törətməsi onun alın yazısı deyil. Həyat yolunu düzgün seçməməsidir.

Son illər qadınların törətdiyi cinayətlərlə bağlı ölkəmizin statistik göstəricilərinə də nəzər saldıq. Ürəkağrıdan faktlarla qarşılaşdıq. Cinayət törətmiş qadınların sayı son 20 ildə ən yüksək göstərici olaraq 2005-ci ildə 2520, 2010-cu ildə 2318 nəfər olmuşdursa, sonrakı illərdə azalan xətt müşahidə olunur. Belə ki, 2019-cu ildə bu hal 1039, 2020-ci ildə isə 869 olmuşdur. Təəssüf ki, bu rəqəmlər ötən iki ildə daha da yüksəlmişdir. Belə ki, 2021-ci ildə qadınlar tərəfindən törədilən cinayətlərin sayı 1168, 2022-ci ildə isə daha da artaraq 1227 olmuşdur. Qeyd olunan illərin hər birində oğurluq, dələduzluq, xuliqanlıq, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi kimi cinayət növləri üstünlük təşkil edir. Belə ki, 2020-ci ildə qadınlarımız tərəfindən 102 oğurluq, 98 dələduzluq, 34 xuliqanlıq, narkotik vasitələrlə bağlı 83 cinayət törədilmişdir. Təəssüf ki, bu rəqəmlər 2021 və 2022-ci illərdə daha da artmışdır. 2021-ci ildə oğurluğa görə 103, dələduzluğa görə 159, narkotik vasitələrlə bağlı 142 cinayət törədilmişdir. 2022-ci ildə isə bu rəqəmlər müvafiq olaraq 124, 185, və 229 olmuşdur. Sonuncu statistik rəqəmlər həqiqətdən də göz yaşardır. Çünki qadınların oğurluq, dələduzluq və narkotik vasitələrlə bağlı cinayətləri ötən il daha çox olmuş, 1227 qadın cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmişdir.

1227 cinayət 1227 qadının sorğu-suala çəkilməsi, saxlanması deməkdir. Lakin bizim adət-ənənələrimizdə qadının ayağının polis, məhkəmə, prokurorluq orqanlarına dəyməsi böyük qüsurla hesab edilib. Qadın nədir, həmin strukturlara getdi nədir, deyilib. Buna görə də çox təəssüf edilməli haldır ki, bizim 1227 qadınımız sorğuya çəkilib. Bu

qadınlar arasında bir evin işığını əbədlilik söndürənlərin, həbsxanada körpəsini dünyaya getirənlərin də olduğunu nəzərə alsaq, yenə də çox təəssüflər olsun...

Qadınların məşğulluğu vacibdir

Bəzən belə bir iddia da ortalığa çıxır ki, qadınlar da, kişilər də işsizlik ucbatından, yəni ehtiyacdən cinayətə əl atırlar. Bəli, tək ehtiyacdən yox, məşğuliyyətsizlik də çox halda boş, avara həyat sürməyə, sonda isə hansısa qruplara qoşulub cinayət törətməyə vadar edə bilər. Təbii ki, burada psixoloji vəziyyət də əsasdır. Lakin həminin düşüncə səviyyəsi bir olmur ki...

Son illər ölkəmizin başçısı tərəfindən əhalinin məşğulluğu, yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılması, kasıblığın aradan qaldırılması ilə bağlı bir-birinin ardınca sərəncamlar imzalanır, saysız tədbirlər həyata keçirilir. Yeni iş yerlərinin açılması daim diqqətdə saxlanılır, bununla bağlı göstərişlər verilir. illərdir, ünvanlı sosial yardımın verilməsi, onun ardınca özünüməşğulluğun tətbiqi əhalinin həyat səviyyəsini özünündən yüksəltməsi, dolanışığı yolunu müəyyənəşdirməsi üçün görülən əsaslı tədbirlərdəndir.

Lakin yenə də statistik göstəricilər işsizlik həddinin yüksək olduğunu göstərir. 2022-ci il yanvarın 1-nə olan məşğulluq və işsizlik vəziyyətinə görə ölkədə qadın əhalinin 182, 1 min nəfəri, yəni 57,7 faizi işsizdir. Bu göstərici o deməkdir ki, qadınlarımızın məşğulluğu aid strukturların diqqət və nəzarətində olmalıdır.

Bir sözlə, qadın cinayətlərinin azalması, evlərin çıraqsız, gözələnlərin yollarda qalmaması, həbsdə uşaqların doğulmaması üçün hər kəs cəhd göstərməlidir. Təbii ki, öz vicdanı daxilində və rəhbərlik etdiyi sahə üzrə...

Qadınları cinayətə təhrik etməyə!

Qadınların cinayət törətməsində özlərindən çox, kişilər günahkardırlar. Əgər bu gün qadın cinayətindən danışırıqsa, bu məsələyə toxunmamağımız yanlış olar. Qadınları cinayət etməyə çox halda kişilər sövq edir, bu, faktdır. Onların qadınlarından-diqqət çəkməməsindən, geyimlərinin uyğunluğundan, dil-lərinin şirinliyindən yetərinə istifadə edirlər. Qadınları öz iyrənc əməllərinə alət edirlər. Bəzən isə kişilərin özləri qadınlara xəyanətləri-aldatmaları, yalan danışmaları, artıq-əskik hərəkətləri ilə onların cinayət törətməsinə səbəb olurlar.

Kişilər, sözüm sizədir, belə etməyin. Bəzən sizi sevən, əsiriniz olan, bəzənsə ehtiyacı olan, övladının bir günlük çörəyi üçün sizə ümid edən qadınlardan bu məqsədlə istifadə etməyin. Axı sizləri də bir qadın dünyaya gətirib. Evlərinizdə həyat yoldaşınız var, qızlarınız böyüyür. Onları düşünün, ətrafınızdakı bütün qadınlara doğmalarınıza baxdığınız gözle baxın.

Əslində kişilər qadınların qoruyucusudur. Qadınları qoruyun. Onları öz aletinizə çevirmək istəyəndə analığını düşünün. Gözü yolda olan övladlarını fikirləşin. Bəlkə o qadın bir səhv yoldadır, onu bu yoldan qaytarın. Ona yeni bir həyat verin. Bu, həm sizin cəmiyyətimizə, milli mentalitetimizə təhfəniz, həm də Allah qarşısında dəyəriniz olar.

Mətanət Məmmədova

Təhsil krediti: indi al, 6 il sonra ödəməyə başla

Ödənişli əsaslarla oxumalı olan tələbələrə dövlət güzəştli şərtlərlə kredit dəstəyi verir

Təhsil tələbə krediti sistemi, təhsilə əlçatanlığı təmin etməkdən, təhsil almaqda bərabər imkanlar yaratmaqdan və təhsilin əhatə dairəsini genişləndirməkdən ibarətdir. Təhsilin güzəştli şərtlərlə maliyyələşdirilməsi və bu maliyyənin uzun illər ərzində dövlətə qaytarmaq şəraitinin yaradılması tələbələrə təhsil almaq stimulu verir.

Kreditlə oxuyan tələbələr çoxalıb

Təhsil Tələbə Krediti Fondu Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin 2021-ci il 17 iyun tarixli 1367 nömrəli Fərmanı əsasında Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində yaradılıb. Fondun vəsaitləri hesabına təhsil tələbə kreditlərinin verilməsi qaydası Nazirlər Kabinetinin 24 iyul 2021-ci il tarixli 226 №-li Qərarı ilə təsdiqlənib. Fond 25 noyabr 2021-ci il tarixindən etibarən təhsil kreditlərinin verilməsi ilə bağlı müraciətlərin qəbuluna başlayıb.

2021/2022 tədris ili üzrə hesabatda bildirilir ki, TTK üçün müraciətlər üzrə ümumi 10597 müraciət olub. Yekunlaşdırılmış müraciətlərin sayı 7962, natamam müraciətlərin sayı isə 2635 olub. Ötən il payız semestri üçün 5678 müraciət daxil olub, onlardan 3590 yekunlaşdırılmış müraciət, 2088 natamam müraciət olub. Yaz semestrində ümumi müraciət sayı 4919 olub, onlardan 4372 yekunlaşdırılmış müraciət, natamam müraciət 547 olub. Ötən il rəsmiləşdirilmiş TTK-ləri üzrə maliyyələşdirilmiş vəsait sosial TTK üzrə 2.421.101,40 manat, Standart TTK üzrə 3.570.846,27 manat olub.

Natamam müraciətlər elektron müraciətlərini tamamlamayan, tələbə olmayan, kredit almaq hüququ olmayan və s. müraciətlər hesab edilir. İmtina edilmiş müraciətlər üzrə səbəblər müxtəlifdir. Bu səbəblər arasında tələbənin sosial statusu təsdiqlənməməsi, akademik borcu olması, standart TTK üçün tələb olunan qəbul balı olmaması var. Habelə normativ təhsil müddətindən artıq təhsil alanlar üçün də kredit ayrılmır. Qeyd edək ki, tələbənin kredit üçün müraciəti zamanı topladığı balın 250-dən çox olması tələb edilir.

Tələbə kreditini necə almalı?

TTK rəsmiləşdirilməsi elektron qaydada həyata keçirilir. Tələbə notarial qaydada təsdiq edilmiş ərizələri sisteme yükləyərək qeydiyyatdan keçir. Təhsil müəssisəsi tələbənin müraciətinin doğruluğunu təsdiq, imtina və ya redaktə edir. Elektron sistem müraciət edən tələbənin valideynlərinin şəxsiyyət vəsiqəsinin FIN kodu əsasında digər bazalarda mövcud olan sosial statusunu emal edir. Müraciət rəsmiləşdirilmək üçün banka göndərilir və onlayn müqavilə imzalandıqdan sonra proses başa çatır.

Təhsil tələbə kreditləri Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində normativ təhsil müddətində ödənişli və əyani təhsil alan Azərbaycan Respublikası vətəndaşı olan tələbələrə verilir. TTK alacaq tələbənin sonuncu semestrde akademik borcu (kəsiri) olmamalıdır.

Təhsil tələbə kreditləri Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrində normativ təhsil müddətində ödənişli və əyani təhsil alan Azərbaycan Respublikası vətəndaşı olan tələbələrə verilir. TTK alacaq tələbənin sonuncu semestrde akademik borcu (kəsiri) olmamalıdır.

Həm sosial, həm standart kredit

Sosial TTK 2 faizlə verilir. Tələbə sosial TTK-dən ünvanlı dövlət sosial yardımı alan ailələrin üzvləri, orqanizmin funksiyalarının 31-60 faiz pozulmasına görə (3-cü qrup) əlilliyi olanlar, ailə başçısını itirməyə görə əmək pensiyası alanlar, Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü uğrunda döyüş əməliyyatlarında iştirak edərək "Müharibə veteranı" adı almış şəxslər, hər iki valideyni (tək valideyni olduqda isə həmin şəxs), orqanizmin funksiyalarının 61-100 faiz pozulmasına görə (1 və ya 2-ci qrup) əlilliyi olanlar, işsiz kimi rəsmi qeydiyyatlıdırsa, yaşa görə əmək pensiyası alırsa, yaşa görə sosial müavinət alırsa yararlanı bilər.

Standart TTK 6 faizlə verilir.

Standart TTK almaq üçün tələbənin ümumi orta müvəffəqiyyət göstəricisi (ÜOMG) 71 bal və yuxarı olmalıdır, illik təhsil haqqının 20 faizini özü ödəməlidir. Standart kredit sosial TTK almaq hüququ olmayan tələbələrə verilir.

Məsələn, bakalavriat səviyyəsində 14-22 il, magistratura səviyyəsində 12-18 il, orta ixtisas və peşə təhsili pillələrində isə 12-19 il ola bilər.

Birinci tədris ilinin ilk semestri üçün tələbələrin standart TTK almaq hüququnu müəyyən edən qə-

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

TTK hansı müddətə və kimlərə verilir?

Bu müddət tələbənin cari təhsil səviyyəsindən, Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı ilə verilən güzəşt və möhlət dövrlərindən asılı-

bul imtahanında toplanan minimal həddi bakalavriat səviyyəsi üçün 250; (xüsusi qabiliyyət tələb edən ixtisaslara daxil olan tələbələrə münasibətdə - 100 bal), magistratura səviyyəsi üçün 50, subbakalavriat səviyyəsi üçün 110 baldır.

Tələbə hansı məbləğdə TTK ala bilər?

Kredit təhsil müəssisəsindəki həmin ixtisas üçün rəsmi qaydada təsdiq edilmiş illik təhsil haqqı məbləğinin bir semestr üçün olan miqdarında təyin edilir. Məsələn, tələbənin illik təhsil haqqı 2000 manatdırsa, sosial TTK üzrə birinci semestr 1000 manat kredit ayrılacaq, ikinci semestr 1000 manat kredit ayrılacaq. Standart TTK üzrə kredit alıncaqsa birinci semestr 800 manat, ikinci semestr 800 manat kredit ayrılacaq. Standart kreditdə məbləğin 20 faizini tələbə ödəməlidir.

TTK-nin geri qaytarılması üçün tələbəyə məzun olduqdan sonra əmək fəaliyyəti ilə və ya sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün 2 il vaxt verilir. Bu dövr güzəşt dövrü adlanır və həmin dövrdə borcalanın əmək və ya sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olduğu müəyyən edilməzse məzundan TTK-nin qaytarılması tələb olunmur və faizlər hesablanmır. TTK verilən zaman girov və zəmanət tələb olunmur və tələbənin əvvəlki kredit tarixçəsinə baxılmır. Təhsil Tələbə Krediti üzrə əlavə bank xərci və ya komissiya yoxdur.

Kimlərə güzəşt edilə bilər?

Kreditə görə faizlərin hesablanması və kreditin qaytarılmasında təhsilin nəticələrindən asılı olaraq tətbiq edilən güzəştlər tələbənin təhsil göstəricilərindən asılıdır. Belə ki, sosial növdə ÜOMG-si 71, standart növdə isə 91 bal və yuxarı olan tələbələrə həmin semestr üçün götürdüyü kreditə görə faiz hesablanmır.

Təhsilin normativ müddətində bütün tədris semestrlərində ÜOMG-si 91 bal və yuxarı olan tələbələr aldığı sosial TTK-nin 50 faizi, standart TTK-nin isə 25 faizi hissəsinin geri ödənişindən azad olunur. Bu güzəştlər ilkin bağlanmış müqavilələrə müvafiq olaraq, semestrin və təhsil səviyyəsinin sonunda tətbiq edilir.

Lalə Mehralı

Tələbələrə mənzil problemini necə HƏLL ETMƏK OLAR?

Bu gün oğlan tələbələrini sayı yetərincədir, ancaq onlar ev tapmaqda çətinlik çəkirlər. Buna görə də oğlanlar bir çox hallarda dəyərindən baha evlərdə kirayə qalmağa məcbur olurlar. Əksər universitetlərin isə tələbə yataqxanası mövcud deyil. Bəs, bu halda tələbələr nə etməlidir? SİA mövzu ilə bağlı ekspertlərin fikirlərini öyrənib.

Təhsil eksperti Adil Vəliyev: "Çox təəssüf ki, yeni tədris ili ilə əlaqədar tələbələrə kirayə ev tapmaq problemi əsas gündəm məsələlərindən biri olacaq. Doğrudur, bəzi universitetlərin yataqxanaları var, amma onların həcmi bütün tələbələri əhatə edəcək qədər böyük deyil. Bir sıra universitetlərin isə ümumiyyətlə tələbə yataqxanası yoxdur. Bunun həll yolu isə o ola bilər ki, Elm və Təhsil Nazirliyi yaxud universitet rəhbərliyi səviyyəsində bu məsələ gündəm olsun. Biznesmenlərə, iş adamlarına təklif olunsun ki, onlar müxtəlif mərtəbəli yataqxanalar inşa etsinlər. Sözsüz ki, müəyyən ödəniş qarşılığında belə bir xidmət göstərmələri nəzərdə tutulur. Düşünürəm ki, əgər dövlət tərəfindən də onlara müəyyən güzəştlər olsa, iş adamları bu məsələdə daha maraqlı olarlar və tələbələr də əziyyət çəkməz".

Sosioloq Əhməd Qəşəmoğlu: "Bu, müəmm bir problemdir. Neçə illərdir ki, davam edir. Yaxşı olar ki, Universitetlər tikinti şirkətləri ilə müqavilə bağlasınlar. Onlar da tikdikləri yaxındakı yaşayış evlərini universitetə uzunmüddətli kreditlə satsınlar. Universitet də bu evlərdəki mənzilləri münasib qiymətlə, yalnız öz tələbələrə kirayə versin. Universitet kirayə pulu ilə krediti ödəsin. Beləliklə həm tələbələr qazansın, həm də tikinti şirkəti. Bir müddətdən sonra universitetin öz daşınmaz əmlakı olar. Tikinti şirkətləri bu binanı universitetin sifarişi ilə onların dediyi qaydada tikə bilər".

Azərbaycanlı idmançı qaydasız döyüş üzrə yarışda qalib oldu

Slovakiyanın Povajská-Bistritsa şəhərində keçirilmiş "Real Fight Arena" (RFA 12 Free Prelims) turnirində MMA üzrə peşəkar azərbaycanlı idmançı Yüksəl İbrahimov növbəti uğura imza atıb. Diaspora İş üzrə Dövlət Komitəsinin məlumatında deyilir ki, həmyerlimiz Qırğızıstandan olan rəqibini birinci raundda texniki nokautla məğlub edib. O, qalib elan olunan zaman Azərbaycan bayrağını dalğalandırıb. Qeyd edək ki, bu, idmançımızın RFA-da ardıcıl ikinci qələbəsidir. Yüksəl İbrahimov peşəkar K-1 və MMA döyüşçüsüdür. 2019-cu ildən etibarən Slovakiyada qaydasız döyüş, boks və kikkboxinq üzrə dərslər verir. Eyni zamanda K-1 və MMA üzrə yarışlarda iştirak edir.

Ləman

Şahmatçılarımız Avropa çempionatında liderlər sırasında

Rumıniyada yeniyetmə oğlan və qızlar arasında Avropa çempionatında 7-ci turun oyunları keçirilib. 12 yaşadək şahmatçıların yarışında təmsilçimiz Əhməd Xaqan lider Marin Pauya (İspaniya) qalib gələrək birinci yeri yüksəlib.

14 yaşadək iştirakçıların mübarizəsində Rüstəm Rüstəmov İspaniya təmsil edən Daniel Tabuenkanı məğlub edib. Bu qələbədən sonra R.Rüstəmov 6 xalla liderlər sırasında. 8 yaşadək qızların yarışında Mehriban Əhmədli 7-ci turda Kamil Bilot-Lauleni (Fransa) məğlub edib.

U-18 yarışında ağ fiqurlarla oynayan Xəzər Babazadə 7-ci turda Elham Abdiləufo (Norveç) üstələyib. Aktivində 6 xal olan X.Babazadə bu kateqoriyada lider mövqedədir. Ayan Allahverdiyeva Rumıniya şahmatçısı Aleksia-Teodora Puini təslim olmağa məcbur edib. Beləliklə 7 turdan sonra müxtəlif yaş kateqoriyalarında Əhməd Xaqan, Xəzər Babazadə, Mehriban Əhmədli, Ayan Allahverdiyeva birinci, Rüstəm Rüstəmov ikinci, Məhəmməd Kazımzadə və Əsnad Baxşızadə isə üçüncü pillədə qərarlaşıb.

ELAN

Expert MMC şirkətinə məxsus Dilare Əliyeva 243 ünvanında yerləşən filialın EL-166/2020/14 qeydiyyat nömrəli lisenziya əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Orucov Şahin Yaşar oğluna 1004764202 sayılı VÖEN əsasında verilmiş AS əmlak möhürü itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Avtovağzalını yeni tədris ilindən hansı iş qrafikinə keçəcək?

Yeni tədris ili üç gün sonra başlayır. Xüsusilə ali məktəblərin açılması ilə əlaqədar olaraq paytaxta daha çox sənişin axını olacaq. Bakı Beynəlxalq Avtovağzal Kompleksi yeni tədris ilinin başlanması ilə əlaqədar necə işləyəcək? SİA-nın sorğusuna cavab olaraq qurumun mətbuat katibi Sabir Bilalov bildirib ki, xətə əlavə avtobusların buraxılmasına hazırda ehtiyac yoxdur: "İşlər nəzərdə tutulan qrafikə uyğun təşkil edilir".

"Tədris ilə bağlı paytaxta gələnlərin böyük əksəriyyəti artıq regionlardan qayıdıb. Hazırda Avtovağzal Kompleksində sənişin sıxlığı müşahidə olunmur. Gündəlik iş qrafiki ilə sənişindəşmanın həyata keçirilməsi davam edir. Ehtiyac yaranarsa xətə əlavə avtobusların buraxılması təşkil ediləcək", - deyir o əlavə edib.

L. Sərraf

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Bu il yarım milyona yaxın şagird məktəbə gedəcək

Yeni tədris ilində Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin (BŞTİ) tabeliyində fəaliyyət göstərən ümumi təhsil müəssisələri üzrə ümumilikdə, 481 131 şagird təhsil alacaq. SİA xəbər verir ki, BŞTİ-nin tabeliyindəki ümumi təhsil məktəblərinin I sinfində 40 500, IX sinfində 41 016, X sinfində 31 300, XI sinfində 26 887, XII sinfində 130 şagirdin təhsil alacağı proqnozlaşdırılır.

BŞTİ-nin tabeliyində fəaliyyət göstərən məktəbəqədər təhsil müəssisələrində 34 995 uşağın, ümumi təhsil müəssisələrinin məktəbəhazırlıq qruplarına isə 23 000-ə yaxın beşyaşlının cəlb olunacağı gözlənilir. 2023-2024-cü tədris ilində BŞTİ-nin tabeliyində fəaliyyət göstərən ümumi təhsil müəssisələrində 28 498 müəllim, məktəbəqədər təhsil müəssisələrində isə 4 375 tərbiyəçi-müəllim çalışacaq.

Qeyd edək ki, BŞTİ-nin tabeliyində 310 ümumi təhsil məktəbi, 3 xüsusi tipli ümumi orta məktəb və 5 əyani-qiyabi axşam məktəbi olmaqla, cəmi 318 məktəb, 344 məktəbəqədər təhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərir.

Baş redaktor:
Bəhrüz Quliyev

Ünvanımız:
**Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.**

Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 4000